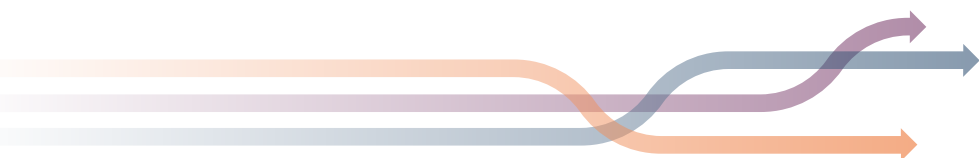

BELEIDSBAROMETER 2012

De Vlaamse arbeidsmarkt in kaart

BELEIDSBAROMETER 2012

De Vlaamse arbeidsmarkt in kaart

DEPARTEMENT WERK EN SOCIALE ECONOMIE

Colofon

SAMENSTELLING

Vlaamse overheid
Beleidsdomein Werk en Sociale Economie
Departement Werk en Sociale Economie
Koning Albert II-laan 35 bus 20
1030 Brussel
02 553 42 56
monitoring@wse.vlaanderen.be
www.werk.be

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Dirk Vanderpoorten
Secretaris-generaal

DEPOTNUMMER

D/2013/3241/031

LAY-OUT

Perplex | Aalst

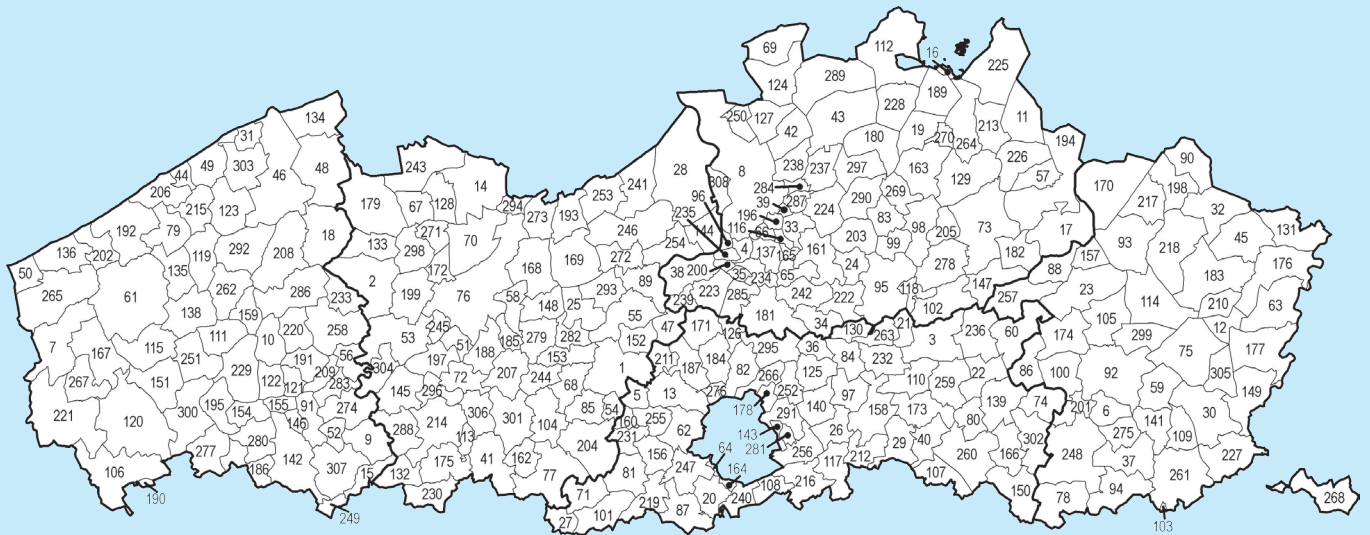
DRUK

Arte-Print, Brussel

UITGAVE

Februari 2013

1 Aalst	64 Drogenbos	126 Kapelle-op-den-Bos	188 Merelbeke	249 Spiere-Helkijn
2 Aalter	65 Duffel	127 Kapellen	189 Merksplas	250 Stabroek
3 Aarschot	66 Edegem	128 Kaprijke	190 Mesen	251 Staden
4 Aartselaar	67 Eeklo	129 Kasterlee	191 Meulebeke	252 Steenokkerzeel
5 Affligem	68 Erpe-Mere	130 Keerbergen	192 Middelkerke	253 Stekene
6 Alken	69 Essen	131 Kinrooi	193 Moerbeke	254 Temse
7 Alveringem	70 Evergem	132 Kluisbergen	194 Mol	255 Ternat
8 Antwerpen	71 Galmaarden	133 Knesselare	195 Moorslede	256 Tervuren
9 Anzegem	72 Gavere	134 Knokke-Heist	196 Mortsel	257 Tessenderlo
10 Ardooie	73 Geel	135 Koekelare	197 Nazareth	258 Tielt
11 Ardonk	74 Geetbets	136 Koksijde	198 Neerpelt	259 Tielt-Winge
12 As	75 Genk	137 Kontich	199 Nevele	260 Tienen
13 Asse	76 Gent	138 Kortemark	200 Niel	261 Tongeren
14 Assenede	77 Geraardsbergen	139 Kortenaeken	201 Nieuwerkerken	262 Torhout
15 Avelgem	78 Gingelom	140 Kortenberg	202 Nieuwpoort	263 Tremelo
16 Baarle-Hertog	79 Gistel	141 Kortesseem	203 Nijlen	264 Turnhout
17 Balen	80 Glabbeek	142 Kortrijk	204 Ninove	265 Veurne
18 Beernem	81 Gooik	143 Kraainem	205 Olen	266 Vilvoorde
19 Beerse	82 Grimbergen	144 Kruibeke	206 Oostende	267 Vleteren
20 Beersel	83 Grobbendonk	145 Kruishoutem	207 Oosterzele	268 Voeren
21 Begijnendijk	84 Haacht	146 Kurne	208 Oostkamp	269 Vorselaar
22 Bekkevoort	85 Haaltert	147 Laakdal	209 Oostrozebeke	270 Vosselaar
23 Beringen	86 Halen	148 Laarne	210 Opglabbeek	271 Waarschoot
24 Berlaar	87 Halle	149 Lanaken	211 Opwijk	272 Waasmunster
25 Berlare	88 Ham	150 Landen	212 Oud-Heverlee	273 Wachtebeke
26 Bertem	89 Hamme	151 Langemark-Poelkapelle	213 Oud-Turnhout	274 Waregem
27 Bever	90 Hamont-Achel	152 Lebbeke	214 Oudenaarde	275 Wellen
28 Beveren	91 Harelbeke	153 Lede	215 Oudenburg	276 Wemmel
29 Bierbeek	92 Hasselt	154 Ledegem	216 Overijse	277 Wervik
30 Bilzen	93 Hechtel-Eksel	155 Lendeledede	217 Overpelt	278 Westerlo
31 Blankenberge	94 Heers	156 Lennik	218 Peer	279 Wetteren
32 Bocholt	95 Heist-op-den-Berg	157 Leopoldsburg	219 Pepingen	280 Wevelgem
33 Boechout	96 Hemiksem	158 Leuven	220 Pittem	281 Wezembeek-Oppem
34 Bonheiden	97 Herent	159 Lichtervelde	221 Poperinge	282 Wichelen
35 Boom	98 Herentals	160 Liedekerke	222 Putte	283 Wielsbeke
36 Boortmeerbeek	99 Herenthout	161 Lier	223 Puurs	284 Wijnegem
37 Borgloon	100 Herk-de-Stad	162 Lierde	224 Ranst	285 Willebroek
38 Bornem	101 Herne	163 Lille	225 Ravels	286 Wingene
39 Borsbeek	102 Herselt	164 Linkebeek	226 Retie	287 Wommelgem
40 Boutersem	103 Herstappe	165 Lint	227 Riemst	288 Wortegem-Petegem
41 Brakel	104 Herzele	166 Linter	228 Rijkevorsel	289 Wuustwezel
42 Brasschaat	105 Heusden-Zolder	167 Lo-Reninge	229 Roeselare	290 Zandhoven
43 Brecht	106 Heuvelland	168 Lochristi	230 Ronse	291 Zaventem
44 Bredene	107 Hoegaarden	169 Lokeren	231 Roosdaal	292 Zedelgem
45 Bree	108 Hoeilaart	170 Lommel	232 Rotselaar	293 Zele
46 Brugge	109 Hoeselt	171 Londerzeel	233 Ruiselede	294 Zelzate
47 Buggenhout	110 Holsbeek	172 Lovendegem	234 Rumst	295 Zemst
48 Damme	111 Hoogledede	173 Lubbeek	235 Schelle	296 Zingem
49 De Haan	112 Hoogstraten	174 Lummen	236 Scherpenheuvel-Zichem	297 Zoersel
50 De Panne	113 Horebeke	175 Maarkedal	237 Schilde	298 Zomergem
51 De Pinte	114 Houthalen-Helchteren	176 Maaseik	238 Schoten	299 Zonhoven
52 Deerlijk	115 Houthulst	177 Maasmechelen	239 Sint-Amands	300 Zonnebeke
53 Deinze	116 Hove	178 Machelen	240 Sint-Genesius-Rode	301 Zottegem
54 Denderleeuw	117 Huldenberg	179 Maldegem	241 Sint-Gillis-Waas	302 Zoutleeuw
55 Dendermonde	118 Hulshout	180 Malle	242 Sint-Katelijne-Waver	303 Zuienkerke
56 Dentergem	119 Ichtegem	181 Mechelen	243 Sint-Laureins	304 Zulte
57 Dessel	120 Ieper	182 Meerhout	244 Sint-Lievens-Houtem	305 Zutendaal
58 Destelbergen	121 Ingelmunster	183 Meeuwen-Gruitrode	245 Sint-Martens-Latem	306 Zwalm
59 Diepenbeek	122 Izegem	184 Meise	246 Sint-Niklaas	307 Zwevegem
60 Diest	123 Jabbeke	185 Melle	247 Sint-Pieters-Leeuw	308 Zwijndrecht
61 Diksmuide	124 Kalmthout	186 Menen	248 Sint-Truiden	
62 Dilbeek	125 Kampenhout	187 Merchtem		
63 Dilsen-Stokkem				

Woord vooraf

Meten en weten wat leeft op de lokale arbeidsmarkten in Vlaanderen helpt beleidsactoren op alle niveaus om krachtiger in te spelen op gemeentespecifieke noden. Het Departement Werk en Sociale Economie heeft in de voorbije jaren, in nauwe samenwerking met het Steunpunt Werk en Sociale Economie, sterk ingezet op een omvattende monitoring van de Vlaamse arbeidsmarkt met ruime aandacht voor het lokale, subregionale en sectorale perspectief.

Op basis van de [Vlaamse arbeidsrekening](#) en de [Monitor Werk en Sociale Economie](#) verzamelde het Departement WSE voor elk van de 308 Vlaamse gemeenten een selectie van kerncijfers in één handig dossier. In zo'n [gemeentefoto](#) kan u de arbeidsmarktsituatie van een bepaalde gemeente, aan de hand van een reeks tabellen en grafieken, vergelijken met socio-economisch gelijkaardige gemeenten en met het Vlaams Gewest in z'n geheel. Flankerend hierbij maakte het Departement WSE voorliggend rapport voor Vlaanderen op, "**De Vlaamse arbeidsmarkt in kaart**". In dit rapport worden een aantal belangrijke cijfers en indicatoren, zoals de werkzaamheids- en werkloosheidsgraad en de jobratio, op kaart uitgezet. Zo heeft u in één oogopslag een zicht op de beter en minder goed presterende regio's en gemeenten. In de bespreking worden, naast de algemene toelichting bij de Vlaamse scores, per provincie telkens een aantal lokaalspecifieke kenmerken uitgelicht.

Met al deze producten wil het Departement WSE bijdragen tot de opbouw van de nodige expertise bij de betrokken beleidsactoren op alle niveaus. Een doorgedreven en consistente monitoring van de Vlaamse arbeidsmarkt tot op lokaal niveau lijkt ons een belangrijke bouwsteen voor de opbouw van die expertise die nuttig is bij onder meer het opstellen van de lokale meerjarenplannen in het kader van het planlastendecreet. In die meerjarenplannen spelen de lokale besturen in op de Vlaamse beleidsprioriteiten. Eén van die prioriteiten is het stimuleren van de lokale sociale economie, waarbij de gemeenten een regierol vervullen. Via een versterking van de lokale sociale economie en de lokale diensteneconomie kunnen de lokale overheden bijdragen tot de werkgelegenheid van kansengroepen en zo de werkzaamheidsgraden van de gemeenten verhogen.

Onze dank gaat uit naar het Steunpunt WSE en alle dataleveranciers (Vlaams en federaal) voor de vlotte samenwerking doorheen de jaren bij de opmaak en het onderhoud van de Vlaamse arbeidsrekening en de Monitor Werk en Sociale Economie, in het bijzonder de partners binnen het eigen beleidsdomein, met name de VDAB en het Vlaams Subsidieagentschap voor Werk en Sociale Economie.

Deze publicatie verschijnt als vierde uitgave van de Beleidsbarometer, een reeks waarin het departement Werk en Sociale Economie jaarlijks één beleidsthema uitgebreid belicht. Op basis van cijfermatige en andere analyses belichten we trends en tendensen op de Vlaamse arbeidsmarkt en uitdagingen voor het Vlaamse arbeidsmarktbeleid. Voorgaande uitgaven kan u raadplegen op www.werk.be.

Dirk VANDERPOORTEN
Secretaris-generaal,
Departement Werk en Sociale Economie

Inhoudsopgave

Woord vooraf	3
1. Inleiding	5
Inleidend kader	5
Vlaamse arbeidsrekening en Monitor Werk en Sociale Economie	6
Gemeentefoto's: Typologie van gemeenten	7
Opbouw van het rapport	9
2. Bevolking naar socio-economische positie	10
3. Werkzaamheid	13
Provincie West-Vlaanderen	16
Provincie Antwerpen	16
Provincie Limburg	16
Provincie Oost-Vlaanderen	17
Provincie Vlaams-Brabant	17
4. Werkloosheid	18
Provincie Limburg	20
Provincie Antwerpen	20
Provincie Oost-Vlaanderen	20
Provincie West-Vlaanderen	21
Provincie Vlaams-Brabant	21
5. Jobs	22
Provincie West-Vlaanderen	26
Provincie Limburg	26
Provincie Vlaams-brabant	26
Provincie Oost-Vlaanderen	27
Provincie Antwerpen	27
6. Bereik Vlaamse tewerkstellings- en sociale-economieprogramma's	28
Sociale inschakelingseconomie	28
Vlaamse maatregelen werk	28
7. Conclusies	30
De lokale verschillen op de Vlaamse arbeidsmarkt in kaart	30
Uitdagingen voor de Vlaamse arbeidsmarkt	32
8. Relevante links	34
Lijst van kaarten, tabellen en figuren	35
Bijlagen	36
Bijlage 1: Evolutie werkzaamheidsgraad (Vlaamse gemeenten, 2003-2010)	36
Bijlage 2: Werkzaamheidsgraad, werkloosheidsgraad en jobratio (Vlaamse gemeenten, 2010)	42

1 Inleiding

Inleidend kader

De Vlaamse arbeidsmarkt is geen homogeen geheel. Er bestaan subregionale en lokale verschillen inzake arbeidsmarktperformantie. Gemeentespecifieke kenmerken hebben een invloed op de werkloosheid en werkzaamheid. Het is bekend dat vooral steden, omwille van hun specifieke karakter en aantrekkingskracht, vaker te kampen hebben met een hoge en hardnekkige werkloosheid. Deze lokale verschillen werden onder meer uitvoerig beschreven in het VIONA-onderzoeksrapport "[Regionale verschillen in arbeidsvraag en arbeidsaanbod](#)" (IDEA Consult)¹. De onderzoekers spreken in dat rapport bovendien van een zekere dualisering van de werkloosheidsproblematiek: daar waar de situatie in het merendeel van de Vlaamse gemeenten verbetert, blijft ze in een aantal grote Vlaamse steden problematisch en/of verslechtert ze zelfs.

Met het beleid Werk en Sociale Economie willen we dan ook meer en meer inzetten op een arbeidsmarktbeleid op maat. Daartoe staan een aantal voorstellen geformuleerd in het witboek interne staatsvorming om de werkloosheidsproblematiek in de grote steden specifiek en decentraler aan te pakken. Die voorstellen worden onderbouwd door de conclusies uit het VIONA-onderzoeksrapport, waarin de onderzoekers pleiten voor een gediversifieerde decentrale werking van het arbeidsmarktbeleid, met enerzijds een grotere decentrale werking voor de steden Antwerpen en Gent, meer beleidsruimte voor de lokale overheden en meer vrijheidsgraden voor de lokale VDAB en anderzijds een versterking van de gebiedsgerichte werking in de rest van Vlaanderen (bv. op basis van stadsregionale samenwerkingsverbanden) en meer uitgebouwde en verbeterde partnerschappen tussen Vlaanderen (VDAB) en de lokale besturen.

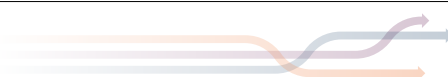
De versterking van de stedelijke en gebiedsgerichte werking moet uiteraard gekaderd worden binnen de brede contouren van het Vlaams arbeidsmarktbeleid en moet gepaard gaan met de nodige verantwoording naar hogere (centrale) beleidsniveaus en andere subregionale/lokale beleidsactoren. Die conclusie vinden we ook terug in het [OESO-LEED-onderzoeksrapport "Managing accountability and flexibility in labour market policy. Belgium country report."](#) (UA-CSB-Management&Bestuur)². Deze studie vertrekt vanuit de bestuurlijke context van het arbeidsmarktbeleid en schetst de mate van flexibiliteit die de Vlaamse subregionale/lokale actoren hebben inzake arbeidsmarktbeleid. Dit wordt getoetst aan de hand van een aantal criteria, zoals de mate waarin deze actoren eigen arbeidsmarktprogramma's opzetten, eigen doelgroepen bepalen, zelf beleidsdoelstellingen definiëren, de vrijheid die ze hebben om partnerschappen aan te gaan met andere (subregionale/lokale) actoren, de vrijheid die ze hebben inzake het inzetten van (eigen) financiële middelen en de mate waarin ze zelf kunnen beslissen over de uitbesteding van bepaalde diensten.

Onder bepaalde voorwaarden zoals schaalgrootte, specificiteit en expertise, is er zeker nog ruimte voor verdere flexibiliteit op het lokale niveau in Vlaanderen inzake arbeidsmarktbeleid, mits dit gepaard gaat met mechanismen die de toerekenbaarheid waarborgen.

De idee van een meer gedecentraliseerd beleid gaat uit van de overtuiging dat betere terreinkennis krachtiger kan inspelen op de lokale noden en zo een betere garantie biedt op een op maat gemaakt

1 Te raadplegen via <http://www.werk.be/onderzoek/onderzoeksprojecten/onderzoeksprojecten-2007-2011/onderzoeksproject-2010-regionale>

2 Te raadplegen via http://www.werk.be/sites/default/files/OECD_LEED_working_paper_2011-11.pdf

beleid. Die noden zijn immers vaak zeer heterogeen en complex, en vragen bijgevolg een meer lokale en geïntegreerde aanpak op maat.

Met deze publicatie wil het Departement WSE bijdragen tot de opbouw van de nodige expertise bij de betrokken beleidsactoren op alle niveaus. Een doorgedreven en consistente monitoring van de Vlaamse arbeidsmarkt tot op lokaal niveau lijkt ons een belangrijke bouwsteen voor de opbouw van die expertise. Immers, meten en weten wat leeft op de lokale arbeidsmarkten in Vlaanderen helpt beleidsactoren op alle niveaus om krachtiger in te spelen op gemeentespecifieke noden. Het Departement Werk en Sociale Economie heeft dan ook in de voorbije jaren, in nauwe samenwerking met het Steunpunt Werk en Sociale Economie, sterk ingezet op een omvattende monitoring van de Vlaamse arbeidsmarkt met ruime aandacht voor het lokale, subregionale en sectorale perspectief.

Vlaamse arbeidsrekening en Monitor Werk en Sociale Economie

Het Steunpunt Werk en Sociale Economie startte in 2007, in opdracht van het Departement Werk en Sociale Economie, met de uitwerking van de [Vlaamse arbeidsrekening](#). Dit monitoringsinstrument beschrijft op een consistente manier zowel de vraag- als de aanbodzijde van de arbeidsmarkt op basis van administratieve data vertrekkende vanuit het gemeentelijke niveau. De Vlaamse arbeidsrekening is opgedeeld in zes thema's: (1) Bevolking, (2) Bevolking naar socio-economische positie, (3) Binnenlandse/lokale werkgelegenheid, (4) Jobs, (5) Vacatures, (6) Vestigingen (met personeel). Via de berekening van de binnenlandse werkgelegenheid brengen we ook de inkomende en uitgaande pendel in kaart.

De bevolking op arbeidsleeftijd wordt in kaart gebracht volgens geslacht en leeftijd. Afgeleide indicatoren, zoals de vervangingsgraad en afhankelijkheidsratio, geven de problematiek van vergrijzing duidelijk weer. De bevolking op arbeidsleeftijd delen we op naar socio-economische positie: werkend, werkzoekend of niet-beroepsactief. Op basis daarvan berekenen we standaardindicatoren als de werkzaamheids- en werkloosheidsgraad. Binnen de werkende populatie onderscheiden we de verschillende statuten: loontrekkend, zelfstandig en helper. Er zijn niet enkel cijfers naar leeftijd en geslacht, maar ook naar sector. Voor de loontrekkenden geven we eveneens weer volgens welk arbeidsregime ze tewerkgesteld zijn (voltijds, deeltijds, speciaal regime). Bij de overige thema's worden eveneens variabelen als scholingsniveau en grootte van de vestigingen meegenomen.

De interactieve Vlaamse arbeidsrekening (iVAR) biedt de mogelijkheid data te vergelijken met de cijfers voor andere Belgische gemeenten, arrondissementen, RESOC's, provincies en gewesten. Figuren en tabellen kunnen op maat opgemaakt worden en zijn vrij te downloaden via www.werk.be/cijfers/lokale-cijfers.

Ook in de [Monitor Werk en Sociale Economie](#), die het Departement WSE ontwikkelde, is de subregionale en in beperktere mate ook de lokale invalshoek meegenomen. De interactieve monitor bevat gegevens over de belangrijkste Vlaamse tewerkstellings- en sociale-economieprogramma's. De tabellen geven een overzicht van het aantal deelnemers bij het begin van het jaar, de in- en uitstroom in de loop van het jaar en de toestand op het einde van het jaar. De gegevens kunnen worden opgevraagd voor alle deelnemers, of voor deelgroepen op basis van geslacht, leeftijd, scholingsniveau, etniciteit en arbeidshandicap. De gegevens zijn beschikbaar voor alle Vlaamse provincies en RESOC's. Er is ook een beperkte rapportering beschikbaar op het niveau van de centrumsteden. De data kan u downloaden via <http://www.werk.be/cijfers/het-beleid-cijfers/monitor-werk-en-sociale-economie>.

Gemeentefoto's: Typologie van gemeenten

In dit rapport beperken we ons tot een algemene beschrijving van de Vlaamse arbeidsmarkt, aan de hand van de voornaamste arbeidsmarktindicatoren zoals de werkzaamheids- en werkloosheidsgraad en de jobratio. Per provincie worden telkens een aantal lokaalspecifieke kenmerken uitgelicht. Een meer gedetailleerd beeld van de subregionale en lokale arbeidsmarkten kan opgemaakt worden via de publiek beschikbare data uit de hierboven beschreven monitoringsinstrumenten. Op basis van gegevens uit de interactieve Vlaamse arbeidsrekening en de Monitor WSE maakte het Departement WSE aldus voor 306³ Vlaamse gemeenten een "gemeentefoto" op. Dit is een handig dossier dat de belangrijkste arbeidsmarktindicatoren a.d.h.v. tabellen en grafieken bundelt. De gemeentefoto's kan u downloaden via <http://www.werk.be/cijfers/lokale-cijfers>.

Het spreekt voor zich dat de ene gemeente de andere niet is en het bijvoorbeeld weinig zin heeft om de arbeidsmarktprestaties van een centrumstad als Gent te vergelijken met die van een landelijke gemeente als Peer. In de gemeentefoto's vergelijken we daarom de arbeidsmarktgegevens voor de betreffende gemeente met de gemiddelde cijfers voor de betreffende groep van gemeenten met gelijkaardige sociaal-economische kenmerken. In dit rapport wordt occasioneel ook verwezen naar de verschillen tussen deze groepen op vlak van arbeidsmarktprestaties. Deze indeling in groepen is gebaseerd op de gemeentetypologie opgesteld door de studiedienst van Belfius. Die gemeentetypologie deelt de 308 Vlaamse gemeenten in volgens 16 clusters van gemeenten met een gelijkaardig sociaaleconomisch profiel. Deze 16 clusters worden op hun beurt gegroepeerd in groepen. In de oorspronkelijke groep "centrumgemeenten" maken we een bijkomend onderscheid tussen de 13 Vlaamse centrumsteden enerzijds en de overige centrumgemeenten. We onderscheiden zo 7 groepen:

1. Centrumsteden

De 13 Vlaamse centrumsteden worden gekenmerkt door een hoge centrumfunctie.

2. Centrumgemeenten (andere dan de centrumsteden)

Deze gemeenten worden gekenmerkt door een hoge centrumfunctie (aantrekkingskracht). Deze groep bestaat uit middelgrote, grote en regionale steden (uitgezonderd de 13 centrumsteden).

3. Woongemeenten

Woongemeenten worden gekarakteriseerd door een relatief hoog inkomstenniveau en een lage centrumfunctie. Deze groep omvat 4 clusters: landelijke woongemeenten, woongemeenten in de stadsrand, agglomeratiegemeenten met tertiaire activiteit (uitsluitend gemeenten in de rand rond Brussel en Antwerpen) en residentiële randgemeenten met hoge inkomens.

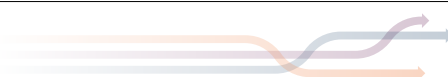
4. Landelijke gemeenten

Landelijke gemeenten hebben als hoofdkenmerk een lage verstedelijking, zowel morfologisch als functioneel. Deze groep omvat 3 clusters: kleine landbouwgemeenten, erg landelijke gemeenten met sterke vergrijzing en landelijke gemeenten of verstedelijkte plattelandsgemeenten met sterke demografische groei.

5. Gemeenten met een concentratie van economische (industriële tertiaire) activiteit

Gemeenten die behoren tot deze groep kennen een grote, veelal industriële, economische activiteit. Deze groep omvat 3 clusters: landelijke en agrarische gemeenten met industriële activiteit, verstedelijkte plattelandsgemeenten met industriële activiteit en demografische groei en steden en agglomeratiegemeenten met een industrieel karakter.

3 Voor Mesen en Herstappe worden geen gemeentefoto's aangeboden omwille van de te kleine aantallen, maar de cijfers zijn wel raadpleegbaar in de interactieve Vlaamse arbeidsrekening.

6. Semistedelijke of agglomeratiegemeenten

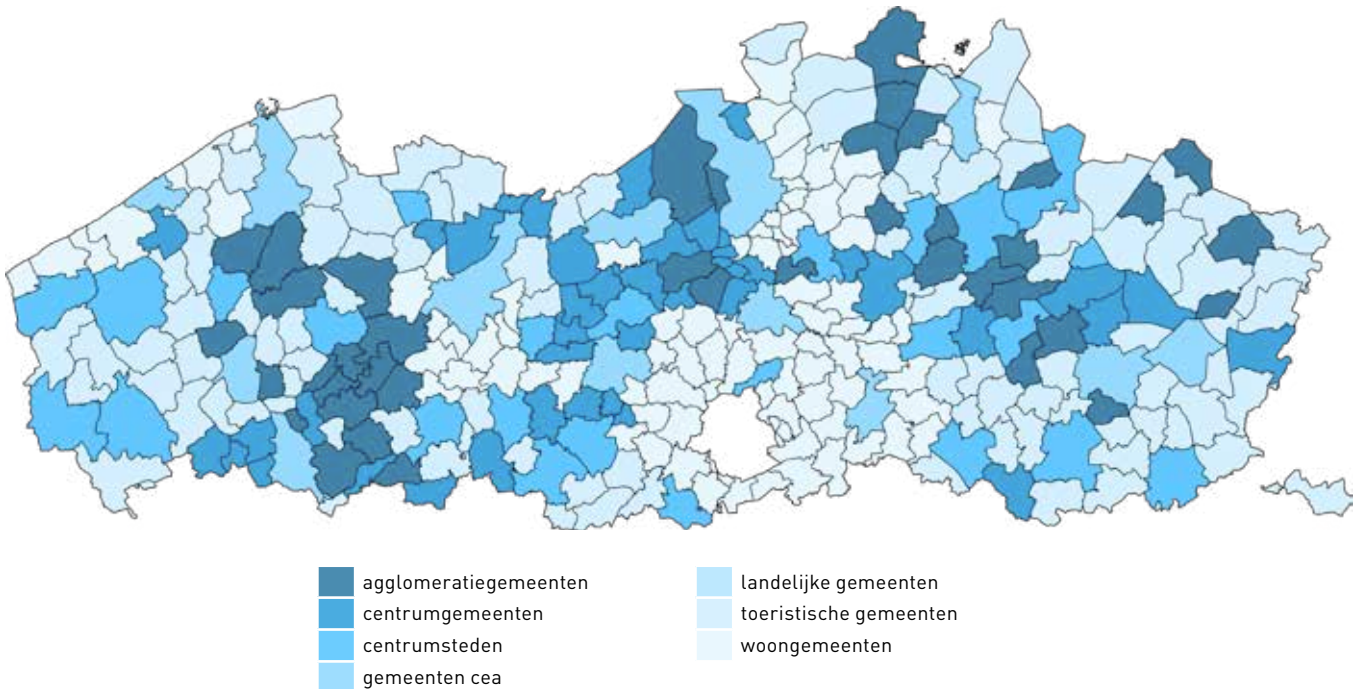
Deze gemeenten hebben een (semi)stedelijk karakter, maar een lage centrumfunctie en economische activiteit en een relatief laag inkomensniveau. Deze groep omvat 2 clusters: weinig verstedelijkte gemeenten met demografische achteruitgang en sterk verstedelijkte gemeenten met lage inkomens.

7. Toeristische gemeenten

Deze groep bestaat uit de kustgemeenten (uitgezonderd centrumstad Oostende) en wordt gekenmerkt door toerisme, een grote aantrekkingskracht en hoge mate van vergrijzing.

Kaart 1 geeft een visuele weergave van deze gemeentetypologie. Voor meer (methodologische) duiding bij deze indeling verwijzen we naar de [website van Belfius](http://www.belfius.be)⁴. In bijlage 2 wordt voor elke gemeente aangegeven om welk gemeentetype het gaat.

Kaart 1: Typologie van gemeenten

De tabel op volgende pagina geeft weer hoe de verschillende gemeentetypes gemiddeld scoren op de indicatoren die in dit rapport besproken worden.

⁴ <https://www.belfius.be/www.dexia.be/nl/smallsites/research/publicfinance/typo/>

Tabel 1: Overzicht scores arbeidsmarktindicatoren per type gemeente (Vlaams gewest; jaargemiddelden 2010)

Gemeentegroep	Bevolking	15-24/ 55-64	Werkzaamheids- graad (20-64)	Werkzaamheids- graad (55-64)	Werkloosheids- graad (15-64)	Totaal jobs	Jobratio
agglomeratiegemeenten (42)	845.072	0,93	71,5	38,6	6,9	264.023	47
centrumgemeenten (25)	711.966	0,91	72,7	42,1	6,7	350.518	75
centrumsteden (13)	1.562.419	1,02	66,9	42,6	10,9	971.130	95
gemeenten cea (40)	656.015	0,93	74,4	41,0	5,2	310.382	71
landelijke gemeenten (97)	1.045.331	0,93	73,6	41,5	5,5	321.362	46
toeristische gemeenten (8)	144.317	0,59	66,2	39,9	7,5	47.552	53
woongemeenten (83)	1.314.307	0,94	73,1	47,0	5,2	500.050	58
Vlaams gewest (308)	6.279.427	0,94	71,3	42,5	7,1	2.765.019	67

Noot: Tussen haakjes wordt telkens weergegeven om hoeveel gemeenten het gaat.

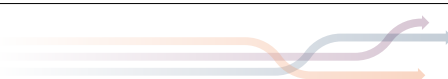
Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

Opbouw van het rapport

In dit rapport wordt vooreerst de bevolking naar socio-economische positie in kaart gebracht. De verschillende socio-economische posities zijn: werkend, niet-werkend werkzoekend en niet-beroepsactief. Daarbij staan we ook stil bij de vergrijzing van de bevolking op arbeidsleeftijd. Daarna gaan we achtereenvolgens dieper in op de werkende en niet-werkende werkzoekende populatie. We doen dit aan de hand van een bespreking van de werkzaamheidsgraad enerzijds en de werkloosheidsgraad en de evolutie van het aantal niet-werkende werkzoekenden anderzijds. De werkzaamheids- en werkloosheidscijfers worden grotendeels bepaald door het aantal jobs in een regio of gemeente. In hoofdstuk vijf brengen we dan ook de jobs op de reguliere arbeidsmarkt in kaart, waarbij ook de impact van de crisis in de periode 2008-2010 wordt becijferd en toegelicht. Niet iedereen die wil werken, vindt (onmiddellijk) een plaats op die reguliere arbeidsmarkt. Voor deze mensen biedt de sociale economie heel wat kansen. We gaan daarom ook dieper in op de omvang van die sociale inschakelingsprogramma's en andere opleidings- en tewerkstellingsmaatregelen. Doorheen het rapport worden de algemene scores voor Vlaanderen en de provincies aangevuld met enkele kenmerkende subregionale en lokale vaststellingen.

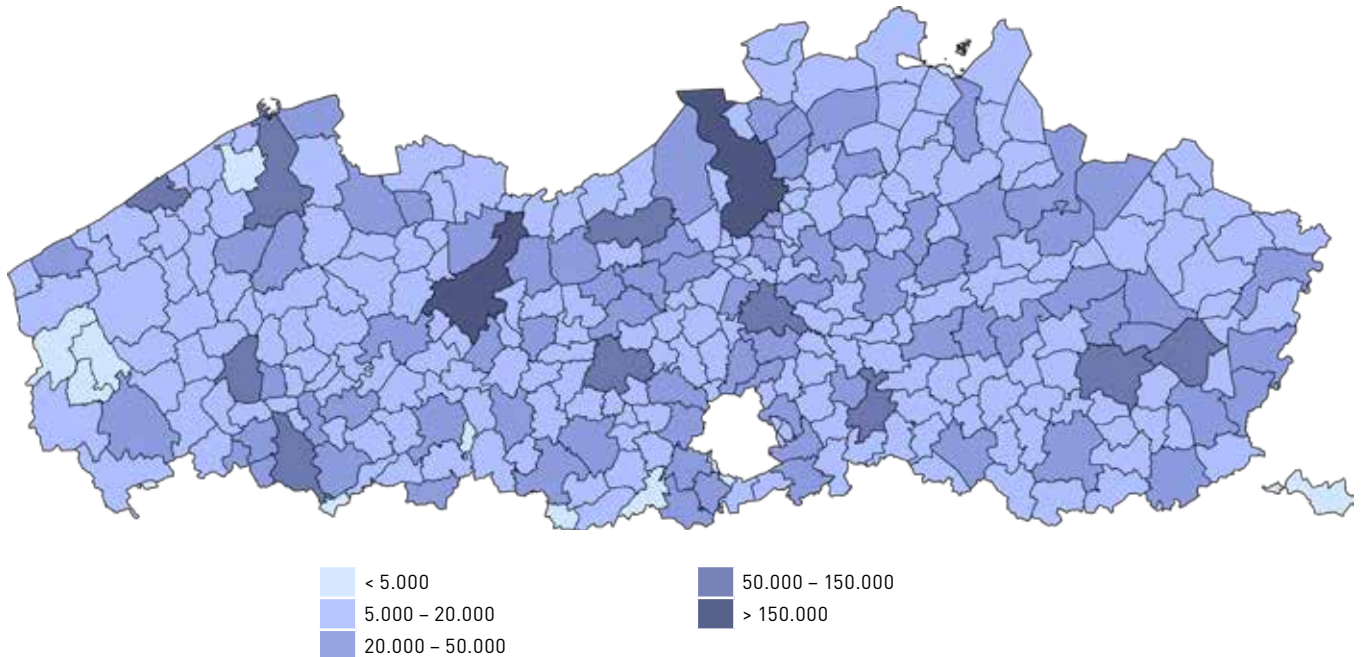
Het Steunpunt WSE en het Departement WSE doen hun uiterste best om de data zo actueel mogelijk te publiceren. Voor de opmaak van de Vlaamse arbeidsrekening zijn we echter afhankelijk van meerdere administratieve bronnen die ons de nodige statistieken aanleveren. De actualiteit van de gegevens in de arbeidsrekening is steeds afhankelijk van de beschikbaarheid van al deze statistieken en de verwerkingstijd die nodig is om deze te integreren en de indicatoren te berekenen⁵. De grote meerwaarde van de Vlaamse arbeidsrekening schuilt in het feit dat de aangeboden arbeidsmarktstatistieken vergelijkbaar zijn voor alle Belgische gemeenten, RESOC's, provincies en gewesten, doordat deze dataset wordt opgebouwd vertrekkende vanuit het lokale niveau. Het is het meest uitgebreide arbeidsmarktstatistiekmodel dat op die manier is opgebouwd en publiek gebruikt kan worden.

5 Onder meer omwille van methodologische wijzigingen in de bronstatistieken van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (de zogenaamde Capelo-hervorming) loopt de update van de Vlaamse arbeidsrekening vertraging op. Als gevolg hiervan zijn de gegevens in dit rapport beperkt tot het jaar 2010. In het hoofdstuk over de werkloosheid worden de gegevens uit de Vlaamse arbeidsrekening aangevuld met VDAB-statistieken die gaan tot en met het jaar 2012.

2 Bevolking naar socio-economische positie

Kaart 2: Bevolking per gemeente (Vlaams Gewest, jaargemiddelde 2010)

Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

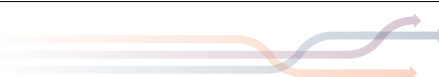
Van de 6.279.427 Vlamingen behoort in 2010 ruim 4.121.457 tot de leeftijdscategorie van 15-64-jarigen. Van deze personen op arbeidsleeftijd of potentieel actieve bevolking is ruim 66% effectief aan het werk, 5,1% werkt niet maar is wel op zoek naar werk en 28,9% is niet beroepsactief, d.w.z. dat deze mensen niet aan het werk zijn en ook niet op zoek zijn naar een job. Bij de vrouwen is het aandeel niet-beroepsactieven een stuk groter dan bij de mannen.

Tabel 2: Bevolking naar socio-economische positie en geslacht (Vlaams gewest; 2010)

	Vlaams Gewest		
	Man	Vrouw	Totaal
Totale bevolking	3.099.449	3.179.977	6.279.427
Bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar)	2.083.080	2.038.377	4.121.457
• Werkend	1.471.735	1.248.828	2.720.562
• Niet-werkend werkzoekend	108.117	100.076	208.192
• Niet-beroepsactief	503.228	689.474	1.192.703

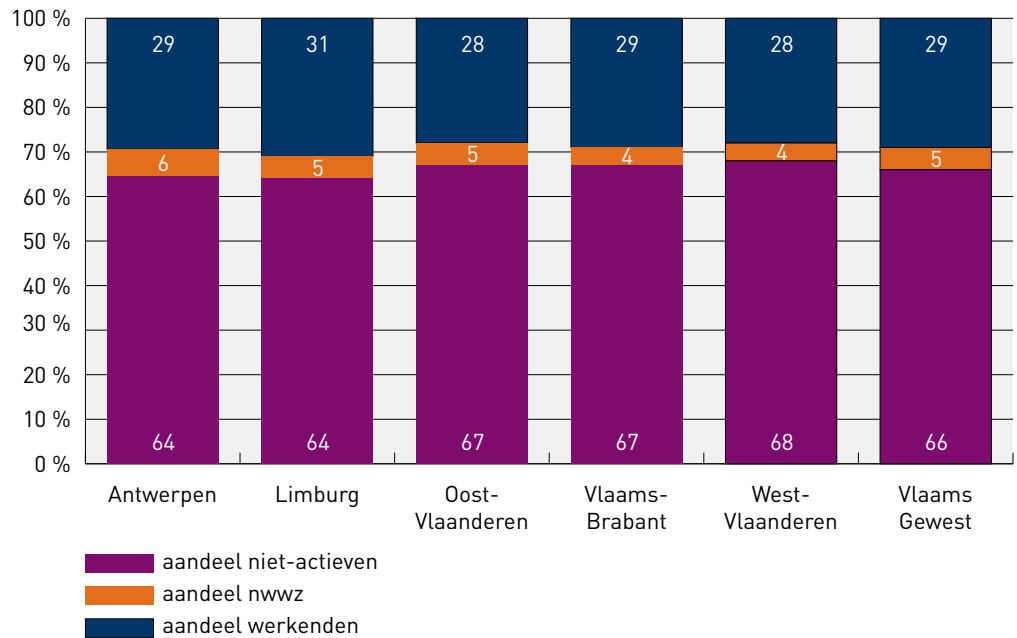
Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

Tussen de provincies zijn de verschillen in de aandelen van de werkenden, de niet-werkende werkzoekenden en de niet-beroepsactieven niet zo groot. Globaal gezien zijn de West-Vlamingen het meest actief op de arbeidsmarkt, samen met de Oost-Vlamingen. Limburg en Antwerpen kennen een groter aandeel niet-beroepsactieven en/of niet-werkende werkzoekenden. Deze globale scores verbergen echter grote verschillen binnen de provincies op het vlak van arbeidsdeelname en

werkloosheid, zoals zal blijken uit de bespreking van de werkzaamheidsgraad en de werkloosheidsgraad verderop in dit rapport.

Figuur 1: Aandeel werkenden, niet-werkende werkzoekenden en niet-beroepsactieven in de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar) per provincie en het Vlaams gewest (2010)

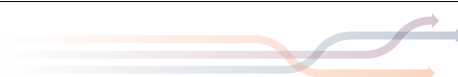
Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

Dat de Vlaamse bevolking grijs kleurt is geen nieuws. Figuur 2 maakt duidelijk dat vandaag de verhouding tussen het aantal jongeren (15-24-jarigen) en 55-64-jarigen al geen één op één relatie meer is en dit is het geval in alle Vlaamse provincies. De jong/oud-ratio in het Vlaams Gewest bedroeg in 2000 nog 112, in 2007 dook ze onder de grens van de 100/100-verhouding. Verwacht wordt dat die jong/oud-ratio in de bevolking op arbeidsleeftijd verder zal afnemen tot 78 jongeren per 100 55-64-jarigen in 2020.

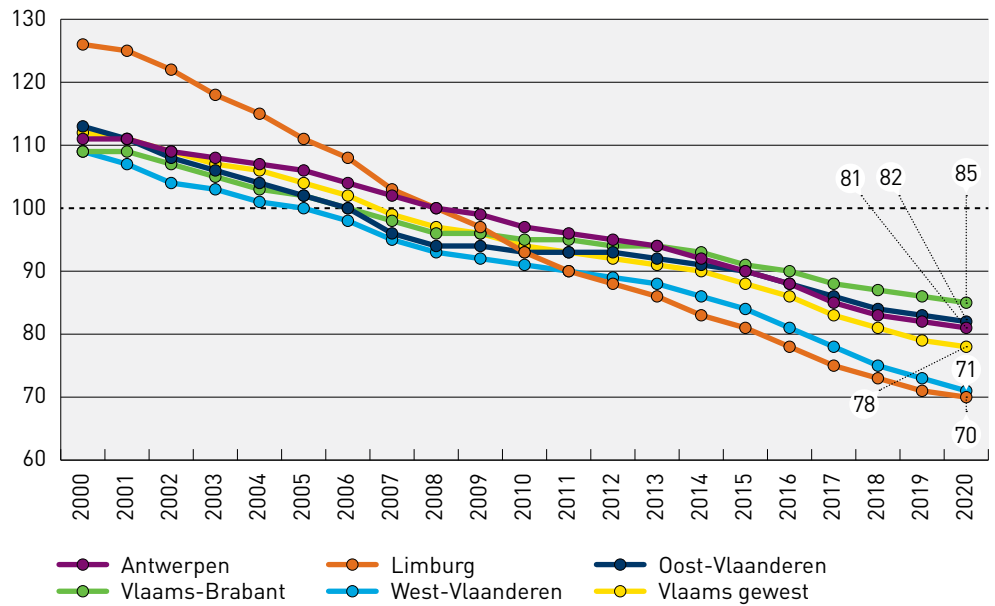
De vergrijzing slaat het hardst toe in de provincie Limburg. Waar Limburg in 2000 nog veruit het meeste 15-24-jarigen telde in verhouding tot het aantal 55-64-jarigen, met een jong/oud-ratio van 126, zou deze verhouding in 2020 terugvallen tot 70 15-24-jarigen per 100 55-64-jarigen. In West-Vlaanderen zou die verhouding op eenzelfde niveau komen te liggen.

Uiteraard zijn er sterke verschillen tussen de gemeenten binnen de provincies. Zo kennen grote steden doorgaans een jongere bevolkingsamenstelling dan andere gemeenten. Uit figuur 3 blijkt bovendien dat er vooral in de toeristische of kustgemeenten erg weinig 15-24-jarigen zijn in verhouding tot het aantal 55-64-jarigen. Veel (vroeg)gepensioneerde Vlamingen vestigen zich immers aan de kust. Meer cijfers over de bevolkingsvooruitzichten op gemeentelijk niveau vindt u terug op de website van de studiedienst van de Vlaamse Regering¹.

1 <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-01-24-studiedag-projecties.aspx>

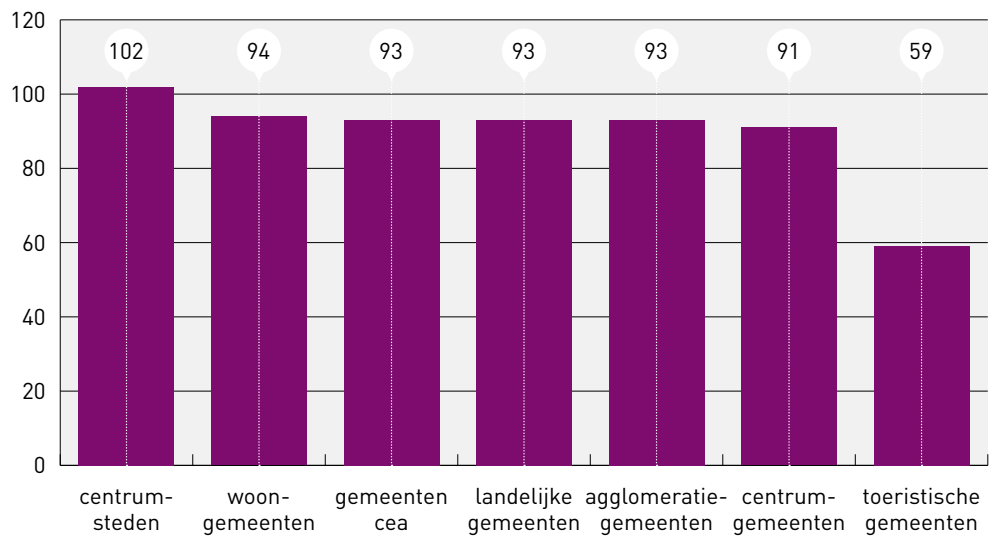

Figuur 2: Jong/oud-ratio in de bevolking op arbeidsleeftijd (Vlaams gewest en provincies; 2000-2020)

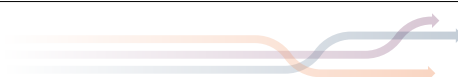

Bron: Federaal Planbureau; FOD Economie – ADSEI (bewerking Departement WSE)

Figuur 3: Jong/oud-ratio in de bevolking op arbeidsleeftijd per type gemeente (Vlaams gewest; jaargemiddelde 2010)

Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

3 Werkzaamheid

De mate waarin de inwoners van een regio aan de slag zijn, brengen we in kaart aan de hand van de werkzaamheidsgraad. Deze indicator wordt berekend als het aandeel werkenden in de totale bevolking tussen 20 en 64 jaar. Als gevolg van de vernieuwde werkgelegenheidsdoelstellingen in het kader van de Europa 2020 strategie is de leeftijdsafbakening voor de berekening van de werkzaamheidsgraad verengd. Tot 2010 werd de afbakening 15-64 jaar gehanteerd in het kader van de opvolging van de 70%-doelstelling die geformuleerd werd in de Lissabonstrategie. In de Europa 2020-strategie, opvolger van de Lissabonstrategie die 2010 als eindmeet had, wordt meer belang gehecht aan de scholing van jongeren alvorens zij de arbeidsmarkt betreden. Dit uit zich onder meer in de verenging van de leeftijdsafbakening in de nieuwe werkgelegenheidsdoelstelling. Tegen 2020 moet minstens 75% van de bevolking tussen 20 en 64 jaar aan het werk zijn. Vlaanderen heeft deze ambitie scherper gesteld in het Pact 2020 en streeft naar een algemene werkzaamheidsgraad voor 20-64 jarigen van 76% tegen 2020. Een hoger aandeel werkenden is een noodzaak om, in het licht van de vergrijzing, de welvaartstaat te kunnen blijven bekostigen.

Tabel 3: Evolutie werkzaamheidsgraad (Vlaams Gewest en provincies; 2003-2010)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Afstand tot 76%-doelstelling
Vlaams Gewest	69,0	69,5	69,9	70,2	71,0	71,8	71,3	71,3	-4,7
Provincie Antwerpen	67,2	67,6	68,0	68,3	69,3	70,1	69,6	69,6	-6,4
Provincie Limburg	66,3	66,0	66,3	66,3	68,0	69,1	68,5	68,9	-7,1
Provincie Oost-Vlaanderen	70,2	71,0	71,3	71,6	72,3	73,0	72,7	72,6	-3,4
Provincie Vlaams-Brabant	70,7	71,3	71,6	72,0	72,6	73,1	72,7	72,5	-3,5
Provincie West-Vlaanderen	70,7	71,3	71,9	71,9	72,8	73,5	73,1	73,3	-2,7

Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

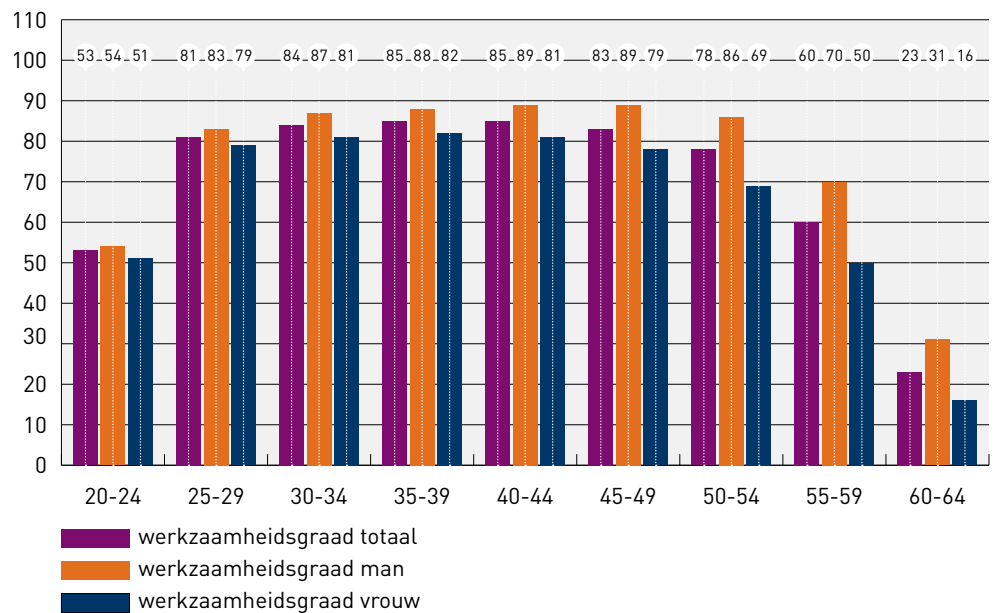
In 2010 is in Vlaanderen gemiddeld 71,3% van de 20-64-jarigen aan het werk. Daarmee is Vlaanderen nog 4,7 procentpunten verwijderd van de 76%-doelstelling¹. De provincies Limburg (68,9%) en Antwerpen (69,6%) laten de laagste werkzaamheidsgraden optekenen en hebben dus de grootste marge voor verdere vooruitgang. West-Vlaanderen heeft met 73,3% de hoogste werkzaamheidsgraad en is ook de provincie met de meeste gemeenten (31) waar vandaag al 76% of meer van de 20-64-jarigen aan het werk is. Van alle 308 Vlaamse gemeenten hebben tot nog toe 80 gemeenten een werkzaamheidsgraad van 76% of meer. Bijlage 1 geeft een overzicht van de evolutie van de werkzaamheidsgraad in de 308 Vlaamse gemeenten en de afstand die er in elke gemeente bestaat tot de 76%-doelstelling.

¹ Voor de opvolging van de 2020-doelstellingen op Vlaams niveau gebruiken we doorgaans de data uit de Enquête naar Arbeidskrachten (EAK). De gegevens uit de EAK zijn actueler, per kwartaal beschikbaar en bovendien kunnen we deze opvolgen in Europees perspectief. Hoewel de evolutie van de werkzaamheidsgraad op basis van de EAK dezelfde tendens aangeeft als de werkzaamheidsgraad die we berekenen op basis van administratieve gegevens in het kader van de arbeidsrekening, is er een klein verschil. Op basis van de EAK bedraagt de Vlaamse werkzaamheidsgraad in 2010 gemiddeld 72,1% en in 2011 71,8%.

Niet alle bevolkingsgroepen zijn even sterk vertegenwoordigd op de Vlaamse arbeidsmarkt². Hoewel de vrouwen de laatste jaren een inhaalbeweging hebben gemaakt, blijft hun arbeidsdeelname met 66,1% een stuk lager dan die van de mannen (76,5%). De M/V-kloof is doorgaans kleiner in regio's met een globale hoge werkzaamheidsgraad (zoals West-Vlaanderen) en/of regio's waar de dienstensectoren dominant zijn (zoals de regio Halle-Vilvoorde). Willen we de Vlaamse werkzaamheidsgraad tegen 2020 opkrikken tot 76%, zal het er niet enkel op aankomen meer vrouwen te activeren, maar vooral om mensen langer aan het werk te houden, zoals blijkt uit figuur 4. De M/V-kloof is het grootst bij de 50-plussers. Bij de vrouwen neemt de werkzaamheidsgraad al een duik in de leeftijdsklasse 50-54, bij de mannen daalt de arbeidsdeelname sterk vanaf de leeftijdsklasse 55-59 jaar. Dat maakt dat daar waar bij de 45-49-jarigen nog ruim 83,3% van de totale bevolking aan het werk is, dat aandeel bij de 55-59-jarigen terugvalt tot 60%. Bij de 60-64-jarigen is nog amper 23,5% aan de slag, bij de mannen is dat 31% en bij de vrouwen slechts 16%.

Figuur 4: Werkzaamheidsgraad volgens vijfjarige leeftijdsklassen en geslacht (Vlaams Gewest; 2010)

Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

In 2010 bedraagt de werkzaamheidsgraad voor 55-64-jarigen in Vlaanderen gemiddeld 42,5%. De lage arbeidsdeelname van 55-plussers is een feit in alle Vlaamse gemeenten. In amper 29 gemeenten stijgt de werkzaamheidsgraad van deze leeftijdscategorie uit boven de 50%. Woongemeenten scoren gemiddeld het best, met een werkzaamheidsgraad van 47% voor 55-plussers. De Oost-Vlaamse woongemeente Sint-Martens-Latem (58,4%) scoort daarbij het best³. In de kustgemeenten (39,9%) en de agglomeratiegemeenten (38,6%) ligt de arbeidsdeelname van 55-plussers gemiddeld

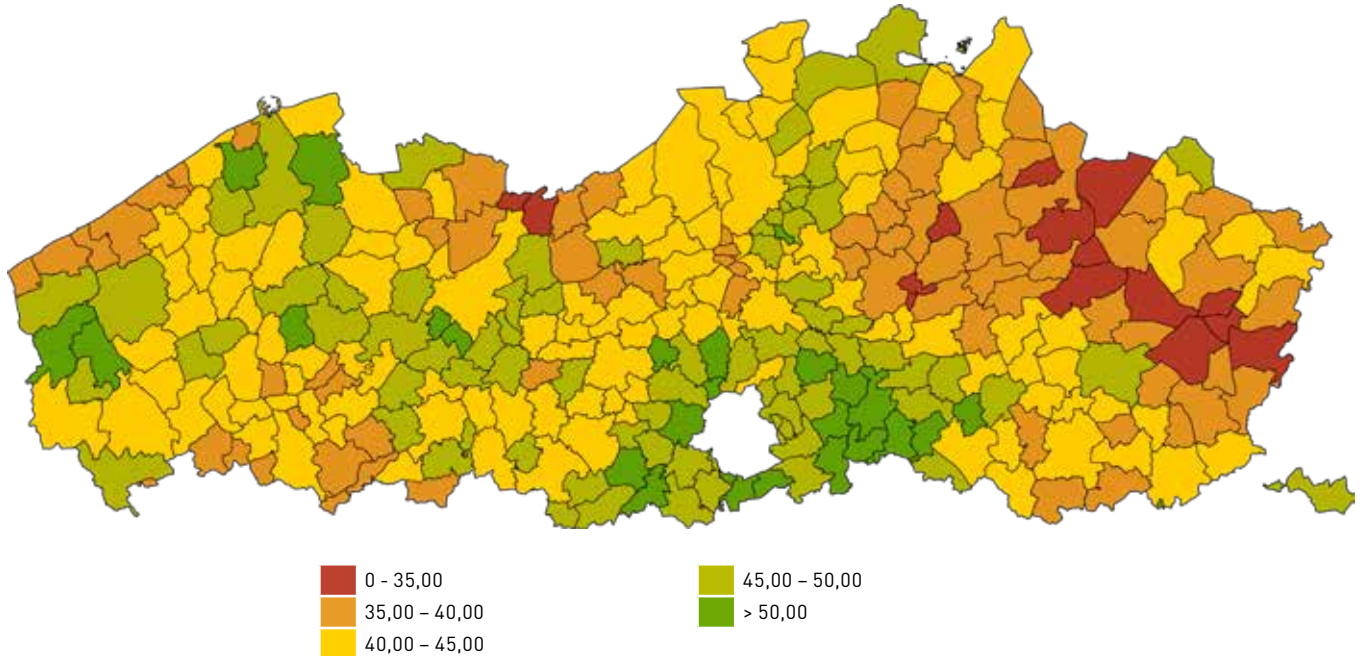
2 Op basis van de Enquête naar Arbeidskrachten (EAK) weten we dat de arbeidsdeelname van allochtonen (53%, berekend op basis van het geboorteland) (en laaggeschoolden) een flink stuk lager ligt dan het Vlaams gemiddelde (71,8%) in 2011. Op basis van de administratieve bronnen die de Vlaamse arbeidsrekening voeden hebben we de werkzaamheidsgraad voor deze groep vooralsnog niet in kaart kunnen brengen. In de loop van 2013 zal getracht worden herkomstgegevens te integreren in de Vlaamse arbeidsrekening. Bij gebrek aan data gaan we in dit rapport dus niet verder in op de lage werkzaamheidsgraad van allochtonen. Deze groep komt wel aan bod in de bespreking van de werkloosheid. Meer informatie over de positie van allochtonen op de Vlaamse arbeidsmarkt vindt u onder meer in het WSE-rapport "[De arbeidsmarktsituatie van migranten en hun nakomelingen in Vlaams en Europees perspectief](http://www.werk.be/onderzoek/publicaties/2011/2011_migranten_en_hun_nakomelingen.htm)" (Djait, F., Herremans, W. en Boussé, D., 2011, http://www.werk.be/onderzoek/publicaties/2011/2011_migranten_en_hun_nakomelingen.htm).

3 Uitschieter Herstappe (77,5%) buiten beschouwing gelaten.

het laagst. Het is de Oost-Vlaamse agglomeratiegemeente Zelzate dat van alle Vlaamse gemeenten het slechtst scoort met amper 30,7% van de 55-64-jarigen die aan het werk is.

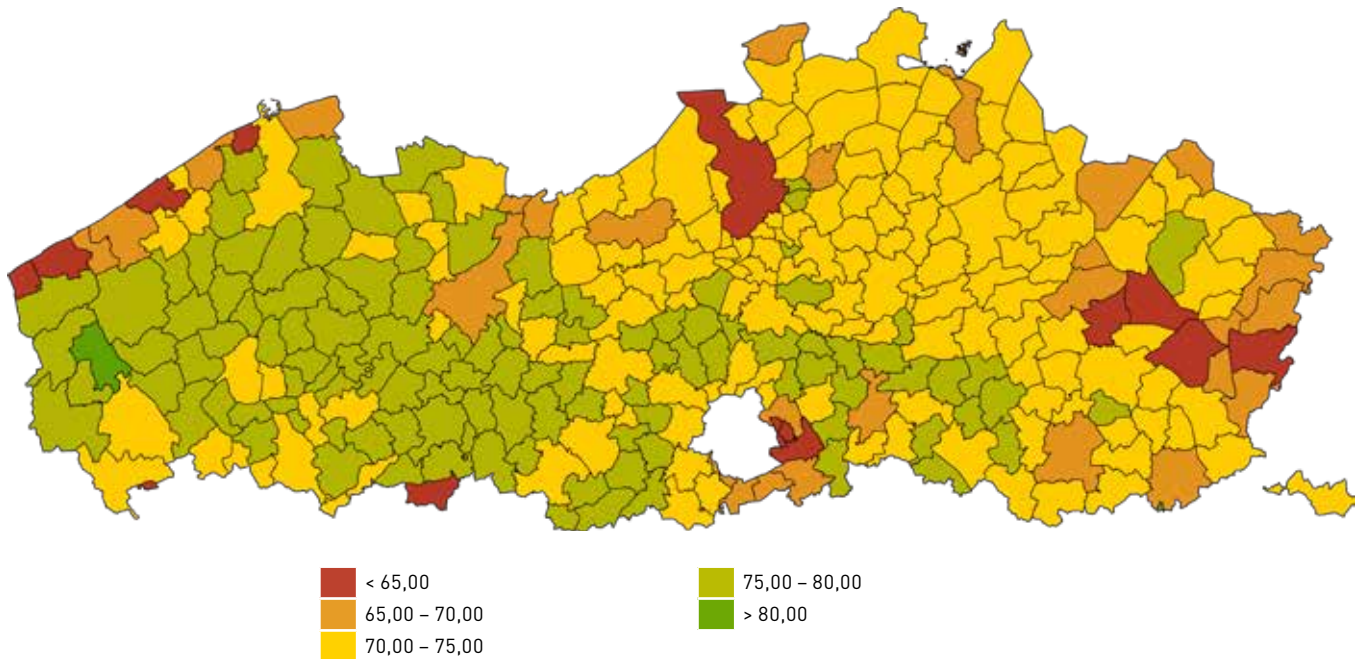
Kaart 3: Werkzaamheidsgraad 55-64-jarigen per gemeente (Vlaams Gewest, jaargemiddelde 2010)

Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

Onderstaande kaart geeft de werkzaamheidsgraden voor alle 308 Vlaamse gemeenten weer voor de 20-64-jarigen. Meteen valt op dat vooral een groot deel van West-Vlaanderen groen kleurt.

Kaart 4: Werkzaamheidsgraad 20-64-jarigen per gemeente (Vlaams Gewest, jaargemiddelde 2010)

Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

Provincie West-Vlaanderen

De provincie West-Vlaanderen heeft met 73,3% gemiddeld het hoogste aandeel werkenden in de bevolking tussen 20 en 64 jaar van alle Vlaamse provincies. Alle gemeentetypes presteren er beter dan gemiddeld op het vlak van arbeidsdeelname. Zo bevinden de twee Vlaamse centrumsteden met de hoogste arbeidsdeelname zich in deze provincie, nl. Roeselare (74,6%) en Brugge (73,2%). De gemiddelde werkzaamheidsgraad van de 13 Vlaamse centrumsteden bedraagt 66,9%. De landelijke gemeente Lo-Reninge (80,6%) kent de hoogste werkzaamheidsgraad van alle West-Vlaamse gemeenten.

De globale goede score verbergt echter enkele gemeentespecifieke verschillen. Zo gaan in de toeristische gemeenten (ofwel de kustgemeenten, uitgezonderd centrumstad Oostende) een sterk vergrijsde populatie hand in hand met een lage arbeidsdeelname (gemiddeld 66,2%). Enkel Bredene (70,6%) sluit enigszins aan bij het Vlaams gemiddelde (71,3%). De Panne is de slechtst scorende kustgemeente met een arbeidsdeelname van 63,3%. Centrumstad Oostende doet het met 63,8% nauwelijks beter.

West-Vlaanderen benadert (voorlopig) het dichtst de 76%-doelstelling. Deze provincie werd echter, samen met Limburg, het hardst getroffen door de crisis in 2009 zoals verderop in dit rapport wordt aangetoond. Nu de crisis recentelijk weer opflakkert, is de vraag in hoeverre de West-Vlaamse arbeidsdeelname op peil zal blijven.

Provincie Antwerpen

De gemiddelde werkzaamheidsgraad van de provincie Antwerpen bedraagt 69,6%. Uitgezonderd de agglomeratie- en landelijke gemeenten scoren alle gemeentetypes (iets slechter dan gemiddeld wat arbeidsdeelname betreft. Dit is vooral het geval voor de centrumsteden, wat uitsluitend een gevolg is van de lage werkzaamheidsgraad van de stad Antwerpen (62,4%), die daarmee de laagste werkzaamheidsgraad van de provincie Antwerpen laat optekenen. Deze score contrasteert fel met haar randgemeenten die allemaal een werkzaamheidsgraad van meer dan 70% hebben. Wijnegem scoort daarbij het best met ruim 75 op 100 20-64-jarigen die aan het werk zijn. Wijnegem laat daarmee enkel nog Puurs (76,1%) voorgaan als best scorende Antwerpse gemeente. In de twee andere Antwerpse centrumsteden ligt de arbeidsdeelname een stuk hoger dan in stad Antwerpen. Turnhout heeft een werkzaamheidsgraad van 68,6%, Mechelen (70%) houdt ongeveer gelijke tred met het provinciaal gemiddelde.

Provincie Limburg

De diversiteit van de lokale arbeidsmarkten in Vlaanderen komt in Limburg duidelijk naar voor in de sterk verschillende arbeidsmarktprestaties van de twee naburige Limburgse centrumsteden, Hasselt en Genk. Hasselt behoort wat arbeidsdeelname betreft eerder tot de kopgroep van de 13 Vlaamse centrumsteden met een werkzaamheidsgraad van 70,3%. Hiermee sluit ze ook dicht aan bij het Vlaams gemiddelde (71,3%) dan bij het gemiddelde van de 13 centrumsteden (66,9%), die doorgaans omwille van typisch stedelijke problematieken slechter scoren dan andere Vlaamse gemeenten op vlak van werkzaamheid en werkloosheid. Genk telt met 60,8% het kleinste aandeel werkenden in de bevolking tussen 20 en 64 jaar van alle 13 Vlaamse centrumsteden en scoort daarmee samen met de agglomeratiegemeente Maasmechelen (60,5%) ook het slechtst van alle Limburgse gemeenten.

Van alle gemeentetypes is het opvallend dat de vier Limburgse agglomeratiegemeenten (Beringen (66,3%), Heusden-Zolder (64,5%), Houthalen-Helchteren (64,9%) en Maasmechelen (60,5%)) veel slechter scoren dan het Vlaams gemiddelde voor agglomeratiegemeenten (71,5%). In minder mate

scoren ook de andere aanwezige gemeentetypes slechter dan de Vlaamse gemiddelden. Dit alles maakt dat de provincie Limburg (68,9%) als geheel de laagste werkzaamheidsgraad van alle Vlaamse provincies laat optekenen.

Provincie Oost-Vlaanderen

Gemiddeld bedraagt de werkzaamheidsgraad in de provincie Oost-Vlaanderen 72,6%. Dat is iets hoger dan het Vlaams gemiddelde (71,3%). Alle aanwezige gemeentetypes doen het op het vlak van arbeidsdeelname globaal gezien iets beter dan de Vlaamse gemiddelden. Zo ligt in de drie Oost-Vlaamse centrumsteden de arbeidsdeelname van 20-64-jarigen hoger dan gemiddeld in de 13 Vlaamse centrumsteden (66,9%). In Aalst bedraagt de werkzaamheidsgraad 72,1%, in Sint-Niklaas 69,6% en in Gent 67%. Enkel de agglomeratiegemeenten Zelzate (66,7%) en Ronse (64,2%) doen slechter dan Gent. De gemeente met een concentratie van economische activiteit Kruishoutem (78,7%) heeft de hoogste werkzaamheidsgraad van Oost-Vlaanderen.

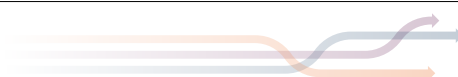

Provincie Vlaams-Brabant

De gemiddelde arbeidsdeelname van 20-64-jarigen in Vlaams-Brabant bedraagt 72,5%. In de Vlaams-Brabantse centrumstad Leuven (67,5%) ligt de arbeidsdeelname een stuk lager dan dat gemiddelde, maar wel hoger dan het Vlaams gemiddelde voor centrumsteden.

Het zijn de 13 landelijke gemeenten die opvallend beter scoren dan het Vlaams gemiddelde voor landelijke gemeenten (73,6%). De scores variëren van 73,1% in Zoutleeuw tot 79% in Gooik en Pepingen.

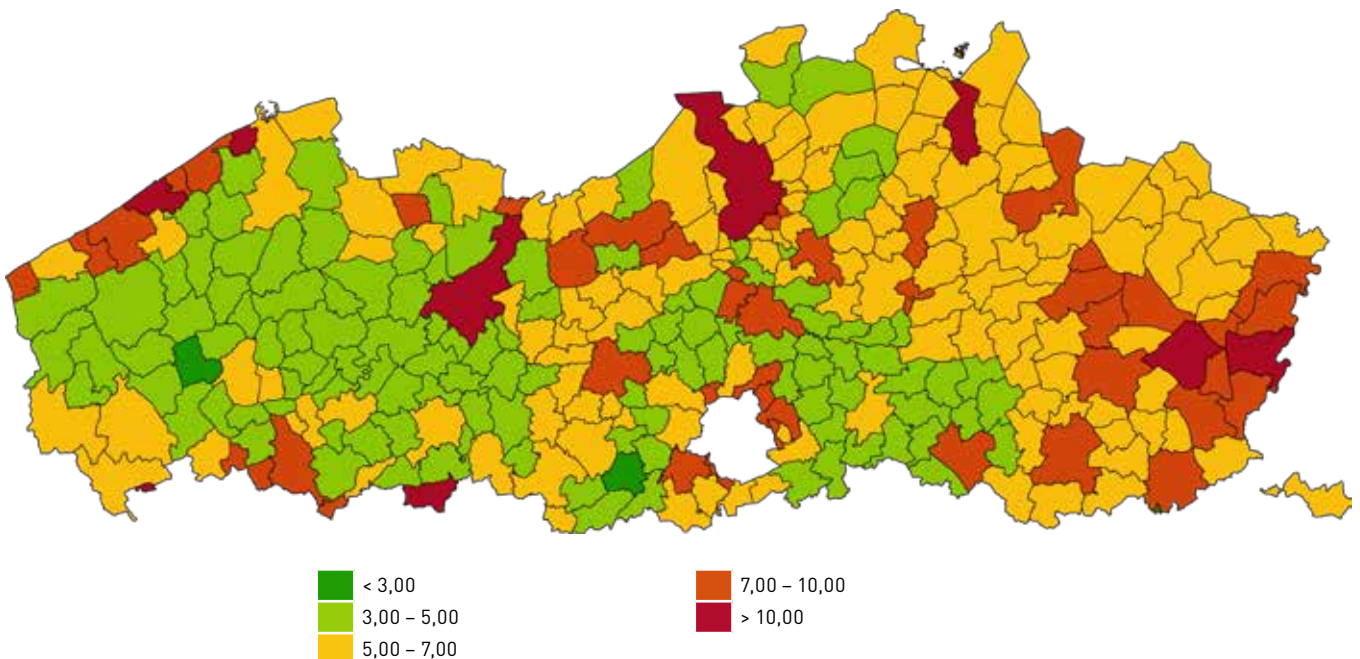
De woongemeente Kraainem laat de laagste werkzaamheidsgraad van Vlaams-Brabant én Vlaanderen optekenen. Net geen 55 op 100 personen tussen 20 en 64 jaar zijn er aan het werk. In woongemeente Opwijk loopt dat aandeel op tot 79,1%, waarmee Opwijk de best presterende Vlaams-Brabantse gemeente is.

4 Werkloosheid

Onderstaande kaart toont aan dat de gemeenten met een hogere werkzaamheidsgraad logischerwijs ook beter scoren op vlak van werkloosheid. De werkloosheidsgraad is berekend als het aandeel niet-werkende werkzoekenden in de beroepsbevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar). De beroepsbevolking is de som van het aantal werkenden en de niet-werkende werkzoekenden.

Kaart 5: Werkloosheidsgraad per gemeente (Vlaams Gewest; jaargemiddelde 2010)

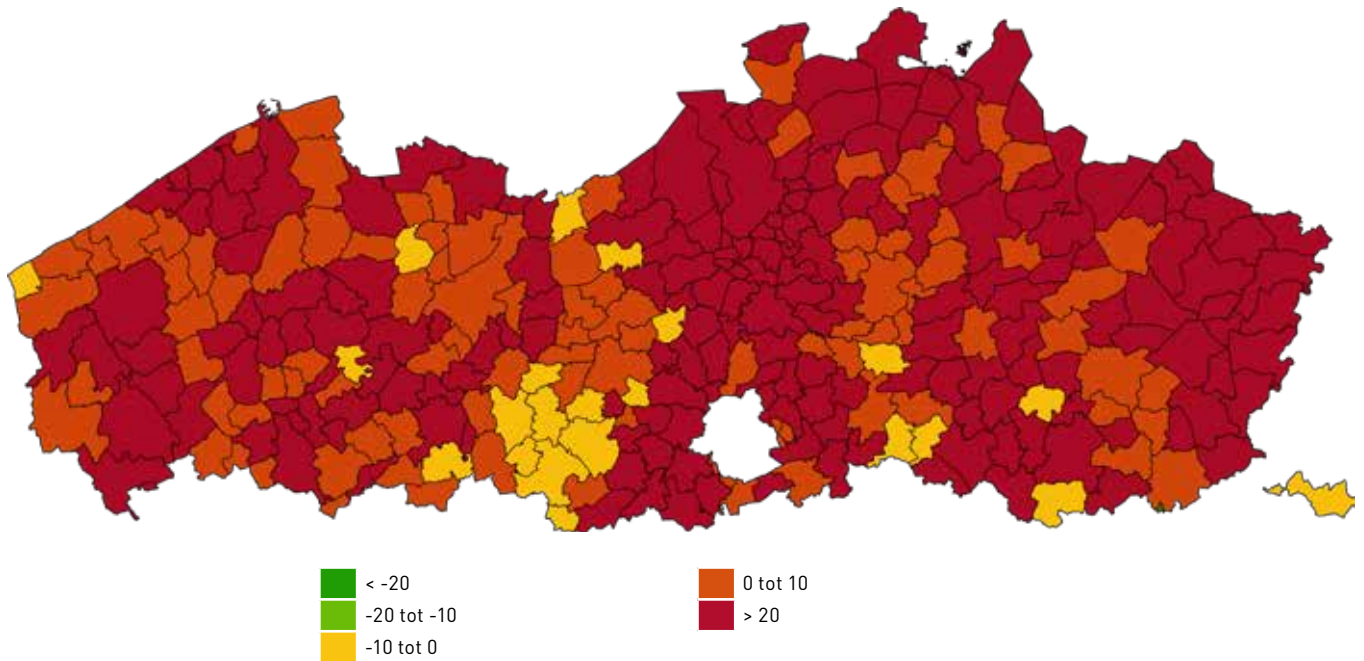

Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

De Vlaamse werkloosheidsgraad bedraagt op basis van de Vlaamse arbeidsrekening in 2010 gemiddeld 7,1%. De evolutie van het aantal niet-werkende werkzoekenden dat geregistreerd is bij de VDAB geeft een actueel beeld van de werkloosheidsevolutie in Vlaanderen. In de volle crisisperiode 2008-2010 steeg het aantal nwwz in alle Vlaamse gemeenten. In het merendeel van de gemeenten met meer dan 20% (zie kaart 6). Gemiddeld waren er in Vlaanderen in 2010 zo'n 23,3% meer nwwz dan in 2008. In 2011 kwam er een einde aan de stijging van het aantal niet-werkende werkzoekenden, maar dit herstel was niet sterk genoeg om het tij volledig te keren. Daarenboven begon het aantal nwwz in de loop van 2012 opnieuw te stijgen. Ten opzichte van 2008 zijn er in 2012 dan ook gemiddeld nog 21% (of + ca. 35.550 nwwz) meer niet-werkende werkzoekenden dan in 2008. We tellen dan 204.437 nwwz in Vlaanderen. Slechts in 24 gemeenten zijn er in 2012 minder nwwz dan in 2008 (zie kaart 7).¹

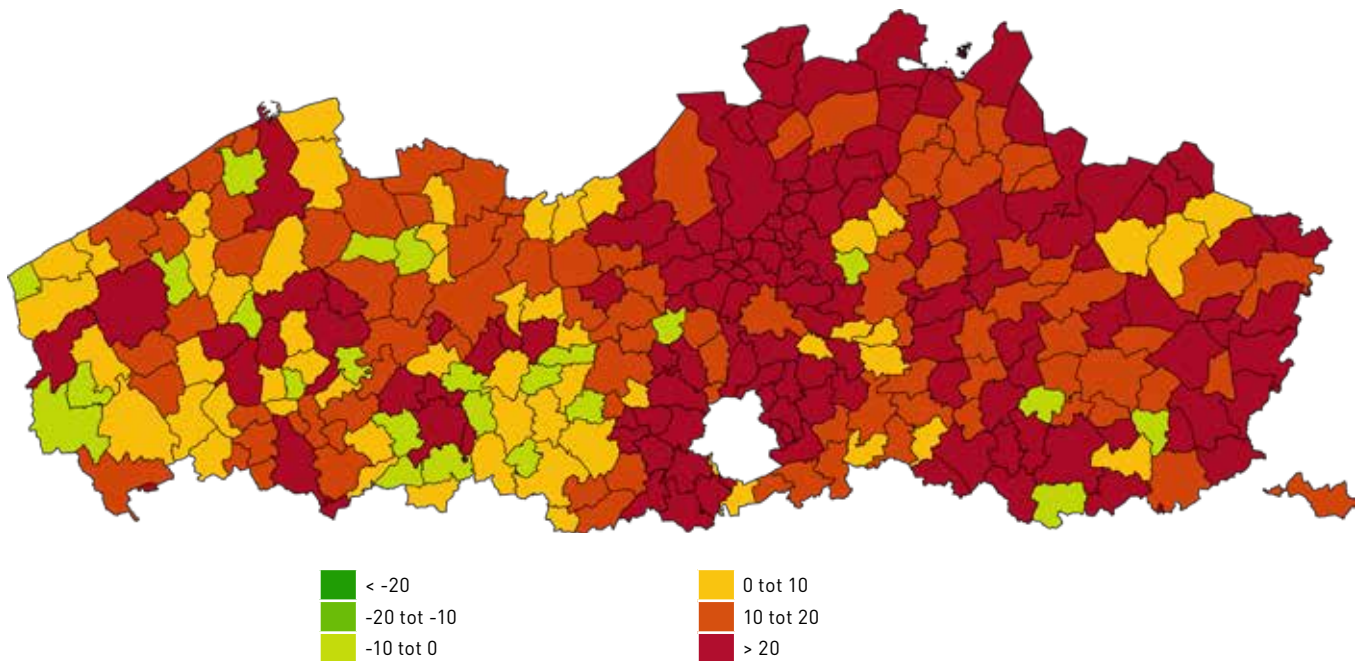
1 Methodologische noot: Vanaf januari 2012 wordt de wijze waarop startende uitzendkrachten worden uitgeschreven bijgesteld. Voordien werden werkzoekenden die als uitzendkracht aan de slag gingen onmiddellijk uitgeschreven, vanaf 2012 verdwijnen ze pas uit de werkzoekendcijfers wanneer ze op de laatste dag van de maand minstens 10 dagen als uitzendkracht gewerkt hebben. Deze wijziging stuurt het Vlaamse werkzoekendcijfer met 2 à 3 procentpunt hoger dan normaal (5.000 à 7.000 NWWZ extra). Zonder de maatregel zou de werkloosheid met minstens 2% gedaald zijn in januari 2012 t.o.v. het jaar voordien (januari 2011), door de vertraagde uitschrijving van uitzendkrachten noteren we echter een lichte werkloosheidsstijging (+0,2%). De toename tekent zich vooral af bij de jongeren en bij de mannen. De gewijzigde methodologie zal nog heel 2012 de werkloosheidscijfers beïnvloeden. In december (vermoedelijk ongeveer +3.000 NWWZ) en vooral in juli (+1.000 NWWZ) zal het effect wel iets kleiner zijn. (bron: <http://arvastat.vdab.be/arvastat/admin/logboek.html>)

Kaart 6: Procentuele evolutie van het aantal nwwz 2008-2010

Bron: VDAB (bewerking Departement WSE)

Kaart 7: Procentuele evolutie van het aantal nwwz 2008-2012

Bron: VDAB (bewerking Departement WSE)

De grootste uitdaging is om de laaggeschoolden, die de helft uitmaken van de totale nwwz populatie, aan de slag te krijgen en te houden in duurzame jobs. Een laag scholingsniveau hangt vaak ook samen met andere kansengroepkenmerken. Ongeveer drie vierde van de niet-werkende werkzoekenden behoren tot minstens één van volgende kansengroepen: vijftigplussers, allochtonen, laaggeschoolden en personen met een arbeidshandicap.

Provincie Limburg

De lage arbeidsdeelname in Genk weerspiegelt zich in één van de hoogste werkloosheidsgraden van Limburg en Vlaanderen, nl. 12,6% in 2010. Genk heeft een relatief groot aandeel jongeren in haar potentiële arbeidsbevolking (15-64-jarigen). Het komt er voor Genk dan ook op aan te investeren in de talenten van haar jongeren. Het aandeel laaggeschoolden en personen van vreemde origine is erg groot in de werkzoekendenpopulatie van Genk, met een grote oververtegenwoordiging van Turken en personen afkomstig uit één van de EU27-landen. Dat patroon tekent zich ook af in onder meer Maasmechelen.

In 2010 was gemiddeld 7,8% van de Limburgse beroepsbevolking niet-werkend werkzoekend. Dat is, na Antwerpen, de slechtste score van alle Vlaamse provincies. In de periode 2008-2010 steeg het aantal nwwz in de provincie Limburg met 25,3%. Ten opzichte van 2008 tellen we in 2012 gemiddeld 20,6% meer niet-werkende werkzoekenden. Er zijn dat jaar gemiddeld 29.496 nwwz in Limburg. De sluiting van Ford Genk dreigt de werkloosheid in de provincie Limburg verder de hoogte in te duwen. Het worstcasescenario, berekend door het Kenniscentrum voor Ondernemerschap en Innovatie (KIZOK) van de Universiteit Hasselt, spreekt van een verlies van meer dan 8.000 jobs in de provincie Limburg alleen al. De werkloosheidsgraad zou er zo, zonder extra beleidsinspanningen, met bijna 2 procentpunten stijgen (Peeters en Vancauteran, 2012²).

Provincie Antwerpen

De stelling dat de Vlaamse werkloosheid voornamelijk een (groot)stedelijke problematiek is, wordt gestaafd door de werkloosheidsstatistieken voor stad Antwerpen. Antwerpen laat met 14,8% veruit de hoogste werkloosheidsgraad in Vlaanderen optekenen in 2010. Dat is ook ruim hoger dan het gemiddelde voor de provincie (8,6%).

In de crisisperiode 2008-2010 steeg het aantal nwwz het sterkst in de provincie Antwerpen (+27,2%). In 2011 daalde het aantal nwwz maar matig, om in de loop van 2012 opnieuw te beginnen stijgen. Ten opzichte van 2008 tellen we in de provincie Antwerpen in 2012 dan ook ruim 30% meer nwwz dan gemiddeld in 2008. Er zijn dan maar liefst 71.192 in de provincie Antwerpen.

Ruim 16% van de in 2012 gemiddeld 204.437 bij de VDAB geregistreerde niet-werkende werkzoekenden (nwwz) tellen we in stad Antwerpen. Meer dan de helft (ca. 53%) van de Antwerpse nwwz is laaggeschoold en ongeveer 60% is van vreemde origine (binnen of buiten de EU). Dat aandeel is dubbel zo hoog als het aandeel nwwz van vreemde origine in de hele populatie nwwz in Vlaanderen.

Provincie Oost-Vlaanderen

Ook in de tweede grootste Vlaamse stad, Gent, zijn de werkloosheidscijfers hoger dan gemiddeld in Vlaanderen (o.b.v. werkloosheidsgraad 2010). Enkel de werkloosheidsgraad van Ronse (13%) is hoger dan die van Gent (11,7%). Net als in Antwerpen, is het aandeel personen van niet-Belgische afkomst in de werkloosheid erg hoog. In Gent is niet minder dan 46% van de niet-werkende werkzoekenden van vreemde origine.

Gemiddeld is in 2010 ruim 7% van de Oost-Vlaamse beroepsbevolking niet-werkend werkzoekend. Het zijn enkele typische woon- en landelijke gemeenten die erg lage (< 4%) werkloosheidsgraden laten optekenen, zoals De Pinte, Nevele, Wortegem-Petegem, Horebeke, Kruishoutem en Nazareth.

2 Studie te raadplegen via <http://www.uhasselt.be/Documents/KIZOK/Impactstudie.pdf>

De impact van de crisis op de werkloosheidscijfers was tot nog toe het kleinst in de provincie Oost-Vlaanderen. Toch was er een stijging van 18,2% van het aantal nwwz in 2010 ten opzichte van 2008. Het hersteljaar 2011 kon niet veel van die stijging ongedaan maken. In 2012 tellen we gemiddeld 45.709 nwwz in de provincie Oost-Vlaanderen. Dat zijn er 14,1% meer nwwz dan in 2008.

Provincie West-Vlaanderen

De twee Vlaamse centrumsteden met de laagste werkloosheidsgraad bevinden zich in West-Vlaanderen: Roeselare (5,9%) en Brugge (6,2%). De centrumsteden Kortrijk (8,2%) en Oostende (11,6%) scoren minder goed. Globaal is de werkloosheidsgraad van West-Vlaanderen (7,7%) in 2010, na Vlaams-Brabant, de laagste van alle Vlaamse provincies. De werkzoekendencijfers van een heel aantal West-Vlaamse gemeenten zijn ruim lager dan het Vlaams gemiddelde, wat resulteert in een krappe arbeidsmarkt. West-Vlaanderen grenst aan Frankrijk en trekt dan ook heel wat Franse pendelaars aan.

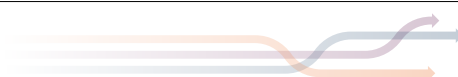
Zoals we verderop zullen staven bij de bespreking van de evolutie van het aantal jobs deelde de West-Vlaamse industrie zwaar in de klappen in de periode 2008-2010. In die periode steeg het aantal nwwz dan ook met 21,7%. In 2011 daalde de werkloosheid, maar aan die trend kwam in de loop van 2012 alweer een einde. In 2012 tellen we gemiddeld 29.860 nwwz in West-Vlaanderen. Dat zijn er 14,3% meer dan in 2008.

Provincie Vlaams-Brabant

De provincie Vlaams-Brabant heeft met 5,7% de laagste werkloosheidsgraad van alle Vlaamse provincies in 2010. Tussen de gemeenten varieert de werkloosheidsgraad van amper 3% in de landelijke gemeente Gooik, tot 9% in Vilvoorde en 9,7% in Drogenbos. Ook in centrumstad Leuven (7%) blijft de werkloosheid relatief beperkt, wetende dat de gemiddelde werkloosheidsgraad voor de 13 Vlaamse centrumsteden 10,9% is.

Vlaams-Brabant werd echter ook relatief hard getroffen door de crisis. In 2008-2010 steeg het aantal nwwz er met 21,8%. In 2011 was er slechts sprake van een matig herstel. Net als in de andere provincies begon in de loop van 2012 het aantal nwwz hier opnieuw te stijgen. Gemiddeld tellen we in 2012 in Vlaams-Brabant 29.179 nwwz. Dat zijn er 21,2% meer dan in 2008.

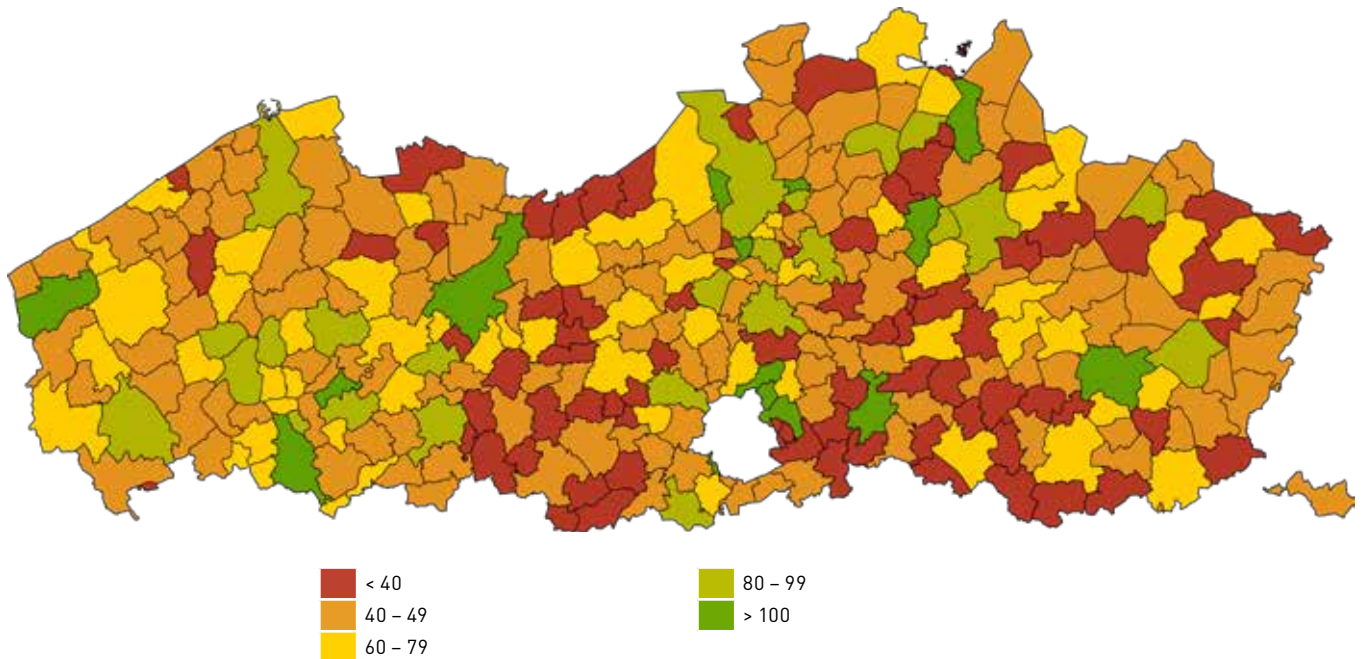
5 Jobs

De werkzaamheids- en werkloosheidscijfers worden logischerwijs medebepaald door het aantal jobs in een regio/gemeente. Onderstaande kaart geeft, aan de hand van de jobratio, voor elke Vlaamse gemeente een indicatie van de hoogte van het aantal jobs. De jobratio wordt berekend als het aantal jobs¹ per 100 inwoners op arbeidsleeftijd (15-64 jaar). Gemiddeld zijn er in 2010 in Vlaanderen iets meer dan 2.765.000 jobs ofwel 67 jobs per 100 inwoners op arbeidsleeftijd. We zien dat de jobs zich grotendeels concentreren in de 13 centrumsteden, die allemaal, uitgezonderd Aalst, Sint-Niklaas en Oostende, groen tot donkergroen kleuren op de kaart. Het zijn echter de Brusselse randgemeenten Machelen (237,5) en Zaventem (221,5) die veruit de hoogste jobratio laten optekenen, met elk meer dan dubbel zoveel jobs als inwoners op arbeidsleeftijd. Het spreekt voor zich dat gemeenten met een hoge jobratio in meer of mindere mate afhankelijk zijn van inkomende pendelaars om al deze jobs in te vullen.²

- 1 De jobs zijn de tijdens de referentieperiode vervulde arbeidsplaatsen bij de in België gevestigde productie-eenheden. Bij de jobs zijn alle uitgeoefende hoofd- en nevenactiviteiten van eenzelfde persoon inbegrepen, evenals de nevenactiviteiten van de personen die geen hoofdactiviteit uitoefenen. Ook de jobs van werknemers die tijdelijk afwezig waren van het werk, mits er een formele arbeidsverhouding bestond, worden meegeteld (bv. bij ziekte, zwangerschapsverlof, vakantie). De jobs omvatten (jobs voor) loontrekkenden, zelfstandigen en helpers. De loontrekkende jobs worden becijferd door volgende componenten op te tellen: de loontrekkende jobs gekend bij RSZ en RSZPPO (bron: RSZ Gedecentraliseerde statistiek), de studenten gekend bij RSZ, de studenten gekend bij RSZPPO en de PWA-werknemers. De jobs van zelfstandigen (bron: RSVZ) omvatten de jobs van zelfstandigen in hoofdberoep, de zelfstandigen in bijberoep en de zelfstandigen na pensioen. Bij de zelfstandigen na pensioen worden de zelfstandigen na pensioen die ouder zijn dan 65 jaar én die een inkomen gelijk aan nul hebben niet meegeteld. De jobs van helpers (bron: RSVZ) omvatten de jobs van helpers in hoofdberoep, de helpers in bijberoep en de helpers na pensioen. Bij de helpers na pensioen worden de helpers na pensioen die ouder zijn dan 65 jaar én die een inkomen gelijk aan nul hebben niet meegeteld.
- 2 Voor een analyse van de pendelbewegingen binnen Vlaanderen verwijzen we naar volgende WSE-rapporten (ook gebaseerd op data uit de Vlaamse arbeidsrekening en beschikbaar via <http://www.steunpuntwse.be>): Afbakening en profiel van lokale arbeidsmarkten – Vanderbiesen, W. en Herremans, W., WSE Report 2013 Interregionale en grensoverschrijdende mobiliteit in België. Een analyse op basis van de Vlaamse Arbeidsrekening – Vanderbiesen, W. & Jacobs, M., WSE Report 2012 De Vlaamse centrumsteden in kaart gezet. Lokale arbeidsmarktindicatoren en pendel als graadmeter van de lokale arbeidsmarktdynamiek - Vanderbiesen, W., WSE Report 2010

Kaart 8: Jobratio per gemeente (Vlaams gewest; 2010)

Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

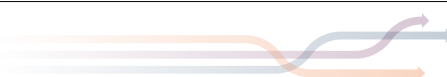
Ondanks de desindustrialisering is de secundaire sector in Vlaanderen in 2010 nog steeds goed voor één vijfde van de 2.765.000 Vlaamse jobs. Bijna de helft (47%) van de Vlaamse jobs valt in de tertiaire sector. Het belang van de quataire sector is de laatste jaren toegenomen, wat maakt dat 29% van het totaal aantal jobs behoort tot deze sector. De primaire sector is goed voor amper 2% van het totaal aantal jobs in Vlaanderen. Tabel 4 geeft de verhoudingen tussen de hoofdsectoren weer per provincie.

In het crisisjaar 2009 gingen iets meer dan 19.000 jobs verloren in de secundaire sector. Daar stond een toename van ca. 20.000 jobs in de quataire sector tegenover, wat maakte dat het totaal aantal jobs in Vlaanderen quasi stabiliseerde (+ ca. 1.000 jobs). Jobverlies deed zich enkel voor in (de meest geïndustrialiseerde provincies) West-Vlaanderen en Limburg. In 2010 kwam de jobgroei weer bescheiden op gang (+0,9%). Die jobgroei was relatief gezien het sterkst in Limburg (+1,3%) en Oost-Vlaanderen (+1,1%). Voor heel Vlaanderen telden we in 2010 gemiddeld zo'n 26.000 jobs meer dan in het jaar 2008.

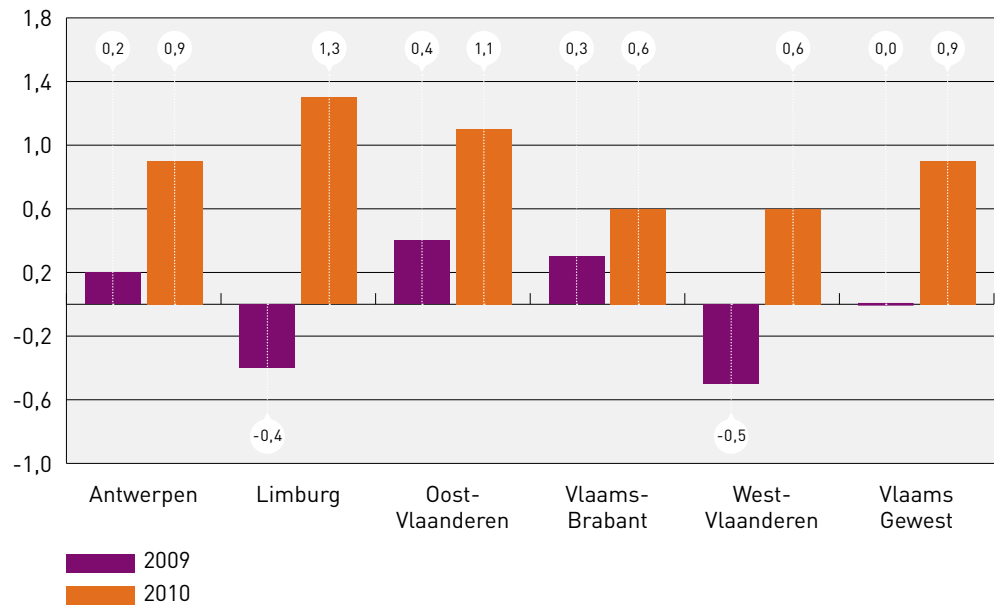
Tabel 4: Jobs naar hoofdsector en provincie (Vlaams gewest, 2010)

	Antwerpen		Limburg		Oost-Vlaanderen		Vlaams-Brabant		West-Vlaanderen	
	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)
primaire sector	13.019	1,6	8.995	2,6	15.087	2,5	7.556	1,6	18.783	3,5
secundaire sector	174.536	21,3	84.939	24,4	137.208	22,9	59.142	12,8	132.451	24,7
tertiaire sector	405.617	49,6	146.183	41,9	259.833	43,3	269.555	58,3	228.834	42,6
quataire sector	221.129	27,0	106.574	30,6	184.981	30,9	124.610	26,9	155.161	28,9
onbekend	3.544	0,4	1.864	0,5	2.394	0,4	1.698	0,4	1.326	0,2
totaal	817.844	100,0	348.555	100,0	599.504	100,0	462.561	100,0	536.555	100,0

Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

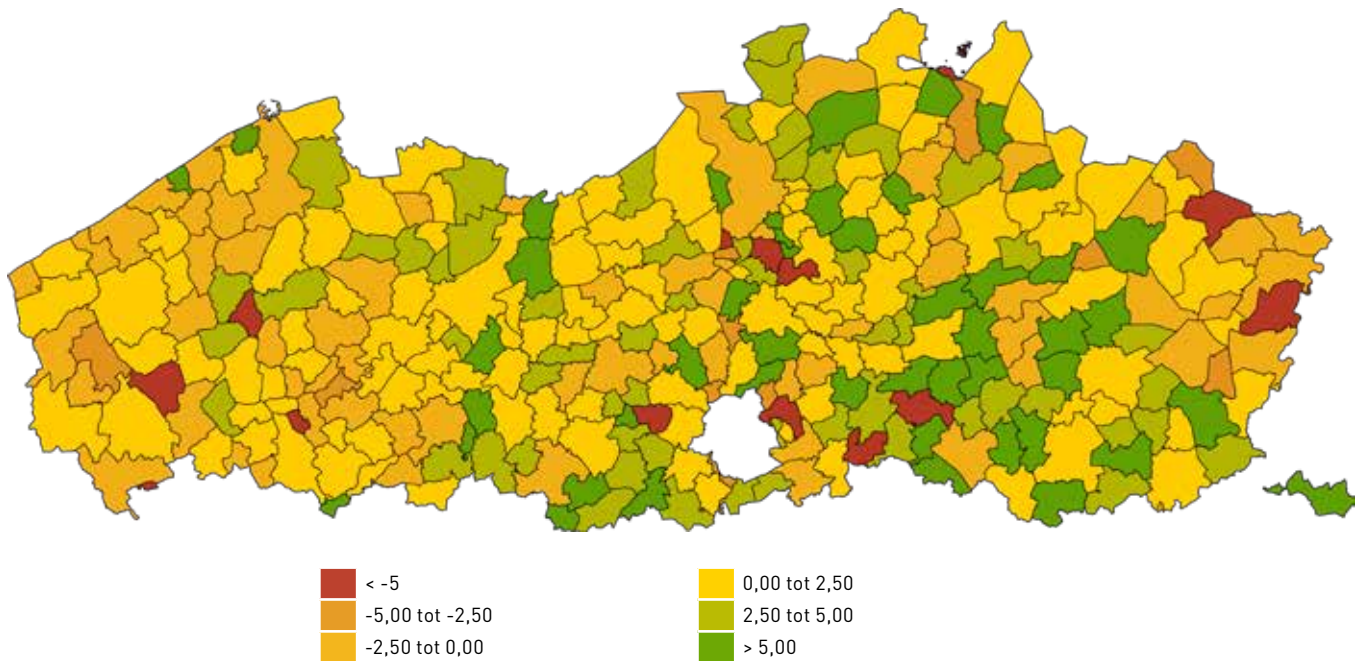
Figuur 5: Jobgroei per provincie en het Vlaams Gewest (2009-2010)

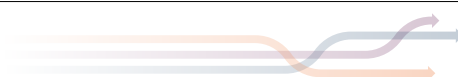
Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

Kaartje 9 geeft voor elke gemeente de impact van de crisis op het aantal jobs weer door middel van de procentuele daling/stijging van het aantal jobs in 2010 ten opzichte van het aantal jobs in 2008 per gemeente.

Kaart 9: Procentuele jobevolucie 2008-2010 per gemeente (Vlaams Gewest)

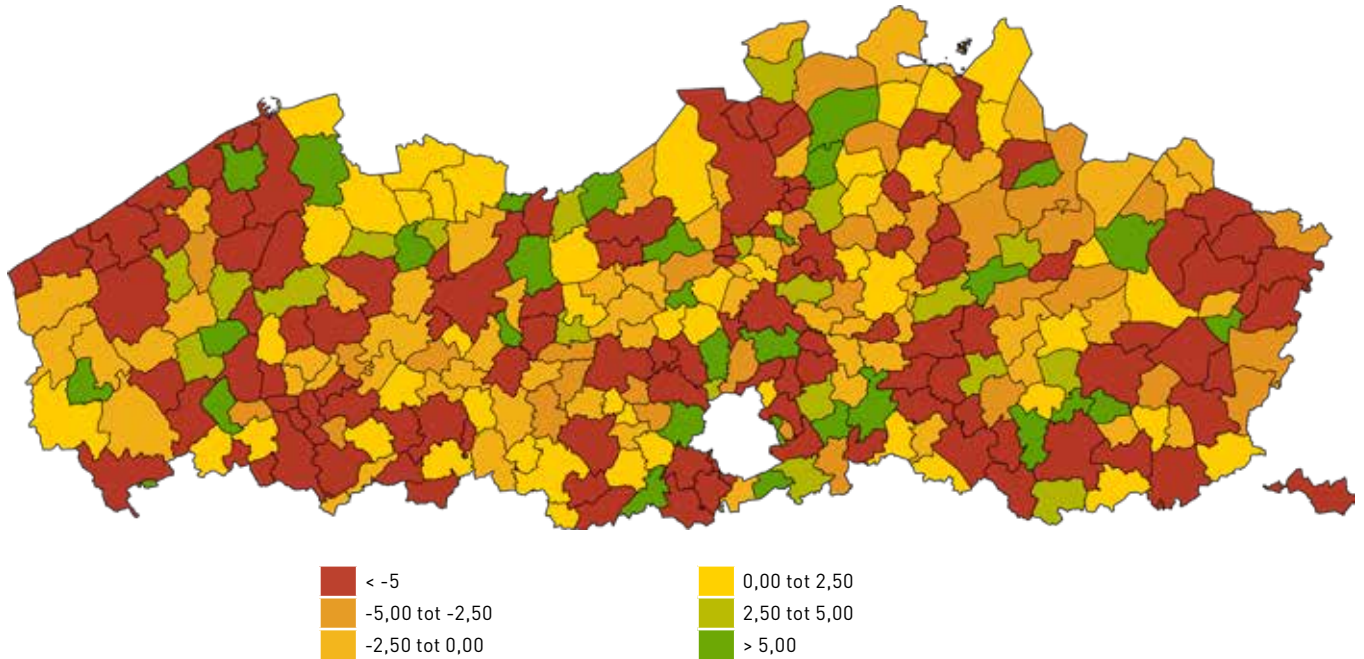

Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

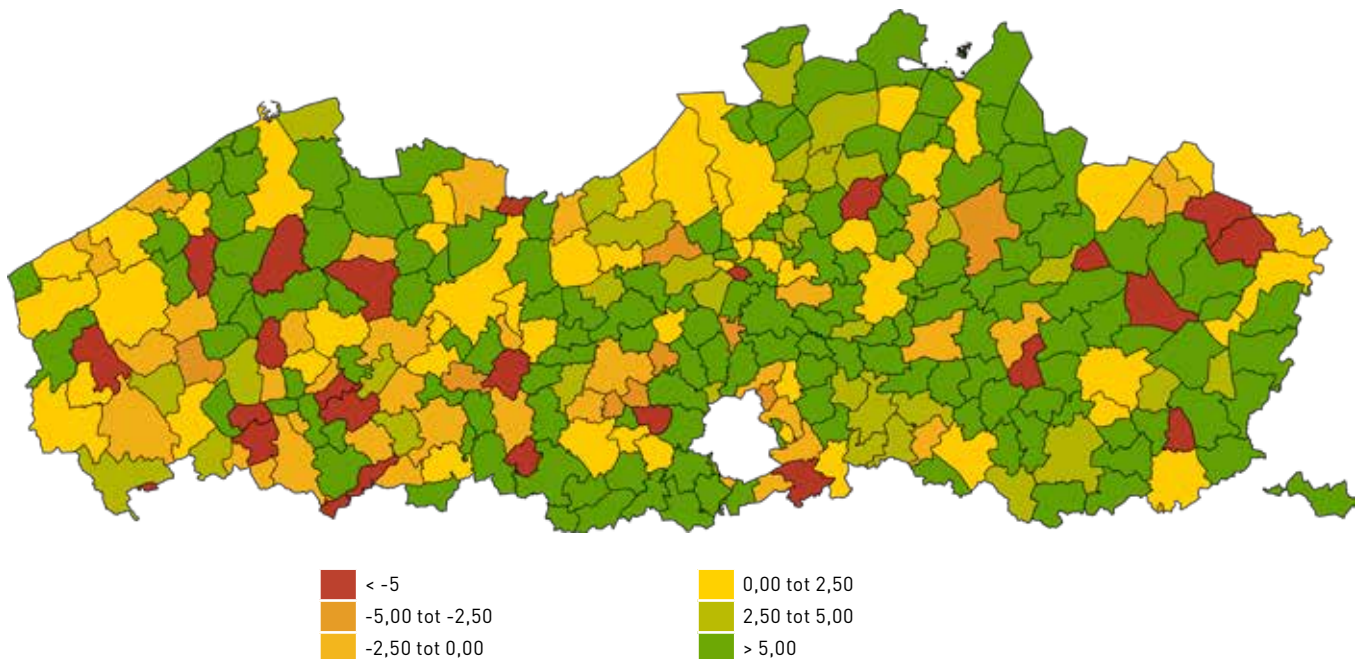
Beschouwen we enkel de secundaire sector dan kleurt de kaart opvallend roder (kaart 10). Maken we dezelfde oefening voor de quartaire sector (kaart 11), dan kleurt de kaart weer wat groener, hetgeen bevestigt dat dankzij de quartaire sector het totaal aantal Vlaamse jobs enigszins op peil bleef in de periode 2008-2010 (+0,9%). Recente analyses wijzen er echter op dat ook aan de jobgroei in de quartaire sector stilaan een einde komt (Vanderbiesen, W. & Herremans, 2012³).

Kaart 10: Procentuele jobevolutie 2008-2010 in de secundaire sector per gemeente (Vlaams Gewest)

Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

Kaart 11: Procentuele jobevolutie 2008-2010 in de quartaire sector per gemeente (Vlaams Gewest)

Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

3 Economie en arbeidsmarkt geven terug terrein prijs - Vanderbiesen, W. & Herremans, W. Over.Werk 4/2012

Provincie West-Vlaanderen

De financieel-economische crisis van 2008-2009 had relatief gezien de grootste negatieve impact op het aantal jobs in de provincie West-Vlaanderen, niet toevallig ook de meest geïndustrialiseerde provincie. Het is geweten dat de secundaire sector doorgaans het meest conjunctuurgevoelig is. Gemiddeld telden we in 2009 in West-Vlaanderen zo'n 2.700 jobs (ofwel 0,5%) minder dan in 2008. In absolute aantallen gingen dat jaar de meeste jobs verloren in Oostende, Waregem en Kortrijk. Relatief gezien werd Kuurne het hardst getroffen. Het jobverlies van 2009 in de hele provincie werd in 2010 amper goedge maakt, waardoor het aantal jobs in 2010 quasi op hetzelfde niveau ligt als in 2008.

Ondanks de crisis en de algemene trend van desindustrialisering is in West-Vlaanderen in 2010 nog steeds bijna één op de vier van de 536.600 jobs te vinden in de secundaire sector. De West-Vlaamse hoofdstad Brugge, met een sterke toeristische functie, telt het grootste aantal jobs (ca. 73.600 jobs), gevolgd door de centrumsteden Kortrijk (50.700 jobs), Roeselare (36.900 jobs) en Oostende (32.700 jobs). Kijken we naar de jobratio, dan zien we dat er vooral in Wielsbeke (6.800 jobs), Veurne (8.000 jobs) en Kortrijk (50.700 jobs) relatief veel jobs zijn. In elk van deze 3 gemeenten tellen we meer dan één job per inwoner op arbeidsleeftijd.

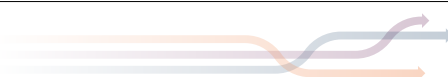
Provincie Limburg

De centrumsteden Hasselt en Genk tellen veruit het grootst aantal jobs van alle Limburgse gemeenten. Deze twee steden samen zijn goed voor 28% van de 348.600 jobs in Limburg. Er is wel een groot verschil in de aard van de jobs. Daar waar in Hasselt, dat als provinciehoofdstad een aantal centrumfuncties vervult, de quartaire en tertiaire sector domineren, is Genk meer geïndustrialiseerd. Dat maakt Genk ook kwetsbaarder in tijden van crisis en desindustrialisering, zoals recent nog bewezen met de aangekondigde sluiting van de Fordfabriek. We merkten dit ook in 2009. In Genk gingen toen ca. 1.700 jobs verloren, terwijl er in Hasselt bijna 200 jobs bijkwamen. In totaal gingen er in de hele provincie dat jaar zo'n 1.200 jobs verloren. Dat verlies werd in 2010 wel gecompenseerd met een jobgroei van 1,3% ofwel ca. 4.550 jobs, vooral dankzij de gemiddelde toename van jobs in de quartaire sector. In Genk werd het jobverlies van 2009 maar voor de helft goedge maakt in 2010. Andere Limburgse gemeenten waar het aantal jobs in 2010 lager lag dan in 2008, m.a.w. waar 2010 geen soelaas bood voor het jobverlies in 2009, zijn onder meer Dilsen, Houthalen-Helchteren, Leopoldsburg en Bocholt.

Provincie Vlaams-brabant

De tertiarisering, dit is het toenemend belang van de dienstensectoren in de economie, is veruit het verst doorgedreven in de provincie Vlaams-Brabant. Het overgrote deel van de 462.600 jobs in Vlaams-Brabant bevindt zich in de tertiaire en quartaire sector (85,2%). Dit is niet verwonderlijk, gezien de aanwezigheid van de nationale luchthaven in Zaventem en de grootste universiteit van Vlaanderen in Leuven. De aanwezigheid van de luchthaven maakt dat er (in vergelijking met de rest van Vlaanderen) veel jobs gecreëerd worden in onder meer de tertiaire sectoren vervoer en vervoersondersteunende activiteiten. De universiteit en haar talloze spin-offs zorgen dan weer voor een groot aantal jobs in de sectoren consultancy en wetenschappelijke activiteiten en onderwijs. In termen van het aantal jobs heeft de provincie Vlaams-Brabant de crisis tot nog toe relatief goed doorstaan, al bleef de jobgroei ook in het "hersteljaar" 2010 beperkt (+0,6%).

Provincie Oost-Vlaanderen

Ook Oost-Vlaanderen doorstond het crisisjaar 2009 relatief goed. De jobgroei werd ietwat afgeremd in 2009 (+0,4%), maar trok in 2010 (+1,1%) opnieuw enigszins aan. Oost-Vlaanderen telt in 2010 gemiddeld zo'n 599.500 jobs. Na de drie centrumsteden, Gent (170.250 jobs), Aalst (36.300 jobs) en Sint-Niklaas (35.800 jobs), is Beveren, met iets meer dan 20.400 jobs, de Oost-Vlaamse gemeente met de meeste jobs. De top 3 van sectoren in Beveren wordt aangevoerd door de bouwsector met bijna 2.600 jobs, gevolgd door de kleinhandel (1.400 jobs) en de chemische industrie (bijna 1.400 jobs). Enkel in Gent ligt het aantal jobs hoger dan de bevolking op arbeidsleeftijd (jobratio=107).

Oost-Vlaanderen telt in 2010 gemiddeld ca. 8.700 jobs meer dan in 2008. Waar in Gent, die als hoofdstad een sterke quartaire en tertiaire sector heeft, in de periode 2008-2010 zo'n 3.650 jobs zijn bijgekomen, deelde de industriestad Aalst in de klappen met een verlies van 1.100 jobs. In de andere centrumstad, Sint-Niklaas steeg het aantal jobs zowel in 2009 als in 2010 met als resultaat gemiddeld 700 jobs meer in 2010 t.o.v. 2008.

Provincie Antwerpen

De 817.800 jobs in de provincie Antwerpen concentreren zich grotendeels in de grote regio rond en in de stad Antwerpen. Naast de haven en daarmee gerelateerde sectoren staat de provincie Antwerpen onder meer bekend om een sterk aanwezige chemische industrie, goed voor bijna 30.200 jobs. Die jobs vinden we voornamelijk terug in de stad Antwerpen (10.600 jobs), maar ook in Mortsel (2.100 jobs) en Zwijndrecht (1.600 jobs). De gemeenten met een groter aantal jobs dan inwoners op arbeidsleeftijd (jobratio > 100,) en dus sowieso erg betekenisvol voor de werkzaamheid in de ruimere regio, zijn: Wijnegem, Zwijndrecht, Turnhout, Aartselaar en Herentals.

In 2009 bleef de jobgroei in de provincie Antwerpen beperkt tot 0,2%, in 2010 steeg het aantal jobs met 0,9%. In Turnhout gingen over die twee jaren het meeste jobs verloren (ca. 1.000 jobs of -3,4%). Ook het jobverlies in Kontich lag in absolute aantallen in die grootteorde (-6,9%). In gemeenten als Zwijndrecht (+1.145 jobs of +11,9%), Willebroek (+971 jobs of +12,4%) en Brecht (+700 jobs of +8,8%) ging het aantal jobs in die periode dan weer flink omhoog.

6 Bereik Vlaamse tewerkstellings- en sociale-economieprogramma's

Sociale inschakelingseconomie

In hoofdstuk 4 werd al aangegeven dat ongeveer drie vierde van alle bij de VDAB geregistreerde niet-werkende werkzoekenden tot minstens één van volgende kansengroepen behoort: vijftigplussers, allochtonen, laaggeschoolden en personen met een arbeidshandicap. Ruim de helft daarvan behoort tot meer dan één kansengroep. Met gerichte opleidings- en tewerkstellingsmaatregelen en een versterkte sociale economie wil de Vlaamse overheid de integratie van kansengroepen op de arbeidsmarkt verhogen. Voor die werkzoekenden die het verst van de arbeidsmarkt staan en niet onmiddellijk een plaats vinden in de reguliere economie, biedt de sociale economie heel wat kansen.

Eind 2011 stelt de sociale inschakelingseconomie in heel Vlaanderen iets meer dan 25.600 doelgroepmedewerkers te werk. Het merendeel (86%) daarvan vindt een plaats binnen de pijler maatwerk die de beschutte werkplaatsen, sociale werkplaatsen en invoegbedrijven omvat. De lokale diensteneconomie blijft zich, sinds de start van deze maatregel in 2008, verder uitbreiden en stelt zo eind 2011 iets meer dan 2.000 doelgroepmedewerkers te werk. Ruim 1.500 personen vinden een plaats in de arbeidszorg. Tabel 5 geeft een overzicht van de provinciale verdeling van het aantal doelgroepmedewerkers in de verschillende programma's. Het betreft gegevens naar werkplaats. Deze wordt bepaald op basis van het ondernemingsnummer dat gekoppeld is aan de plaats waar de hoofdzetel van de organisatie gevestigd is. Het gaat dus om een benadering van de eigenlijke plaats van tewerkstelling. De hoofdzetel kan dus buiten het Vlaams Gewest liggen, maar enkel de activiteiten die goederen produceren of diensten verlenen op het grondgebied van het Vlaamse Gewest kunnen het voorwerp zijn van de Vlaamse subsidies.

Tabel 5: Aantal doelgroepmedewerkers in sociale-economieprogramma's volgens werkplaats o.b.v. de hoofdzetel (toestand op 31/12/2011)

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Brussels gewest	Waals gewest	Totaal
Arbeidszorg	321	137	203	386	318	110	38	1.513
Beschutte werkplaats	4.058	1.612	3.129	3.222	4.039	155	-	16.215
Invoegbedrijven	589	228	114	381	153	-	4	1.469
Lokale diensteneconomie	669	406	304	265	281	102	-	2.027
Sociale werkplaats	1.190	820	969	596	814	-	-	4.389
Totaal	6.827	3.203	4.719	5.005	5.605	222	42	25.613

Noot: De cijfers voor de BW zijn afkomstig uit de enquête die het VSAWSE jaarlijks organiseert en betreffen alle personen (productiemedewerkers) die op het eind van het jaar ingeschreven zijn in het personeelsregister van een BW.

Bron: Monitor Werk en Sociale Economie

Vlaamse maatregelen werk

Naast de sociale-economieprogramma's die de inschakeling bewerkstelligen van personen die (nog) geen plaats vinden in het reguliere arbeidscircuit, bestaan er een aantal specifieke opleidings- en tewerkstellingsmaatregelen. Deze zijn gericht op een vlottere integratie van bepaalde categorieën

werkzoekenden op de arbeidsmarkt. Tabel 6 geeft weer hoeveel personen in de loop van 2011 zijn gestart met een individuele beroepsopleiding in een onderneming, hoeveel personen zijn beginnen werken met een premie+ of VOP en hoeveel personen er zijn gestart met een werkervaringstraject. Het gaat dus om instroomcijfers.

Tabel 6: Bereik van de Vlaamse tewerkstellingsprogramma's volgens werkplaats (instroom 2011)

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Brussels gewest	Waals gewest	Totaal
Individuele beroepsopleiding	2.631	2.121	3.432	1.550	2.095	184	-	12.013
Tewerkstellingspremie 50+	870	452	536	337	677	32	4	2.908
VOP	589	547	423	404	614	87	6	2.670
Werkervaring	817	514	765	288	332	116	-	2.832
Totaal	4.907	3.634	5.156	2.579	3.718	419	10	20.423

Bron: Monitor Werk en Sociale Economie

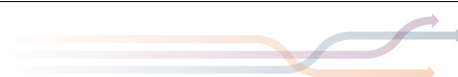
Een gebrek aan werkervaring bemoeilijkt voor heel wat niet-werkende werkzoekenden de opstap naar werk. Via de individuele beroepsopleiding in de onderneming (IBO) gaan werkzoekenden aan de slag na een opleiding op de werkvloer. Deze maatregel is niet gericht op een specifieke groep, maar in de praktijk blijkt het vooral te gaan om kortdurige en jonge werklozen. De werkgever is verplicht de cursist na de opleiding een contract van onbepaalde duur aan te bieden. In 2011 werden 12.013 IBO's opgestart in Vlaanderen. In Oost-Vlaanderen werden, in vergelijking met de andere provincies, relatief veel IBO's (3.432) opgestart in 2011.

Langdurig niet-werkende werkzoekenden kunnen via een tijdelijke opleiding en begeleiding een werkervaringstraject volgen dat voor hen de opstap naar vast werk moet vergemakkelijken. In 2011 werden in Vlaanderen 2.832 werkervaringstrajecten opgestart.

Om werkgevers te stimuleren 50-plussers aan te werven kunnen zij sinds enkele jaren genieten van een loonkostenvermindering bij de aanwerving voor onbepaalde duur van een niet-werkende werkzekerende 50-plusser. In de loop van 2011 gingen 2.908 Vlamingen aan de slag met een tewerkstellingpremie 50+.

Ook de tewerkstelling van personen met een arbeidshandicap wordt gestimuleerd middels een loonkostensubsidie, de Vlaamse ondersteuningspremie (VOP). In 2011 gingen 2.670 personen in Vlaanderen aan het werk met een VOP. Dat maakte dat er eind 2011 8.474 personen met een arbeidshandicap in Vlaanderen aan het werk zijn met een VOP.

Meer informatie over de maatregelen sociale economie en werk vindt u via <http://www.werk.be/cijfers/het-beleid-cijfers>. Lokale cijfers worden aangeboden voor de 13 Vlaamse centrumsteden in de betreffende gemeentefoto's en in de Monitor WSE.

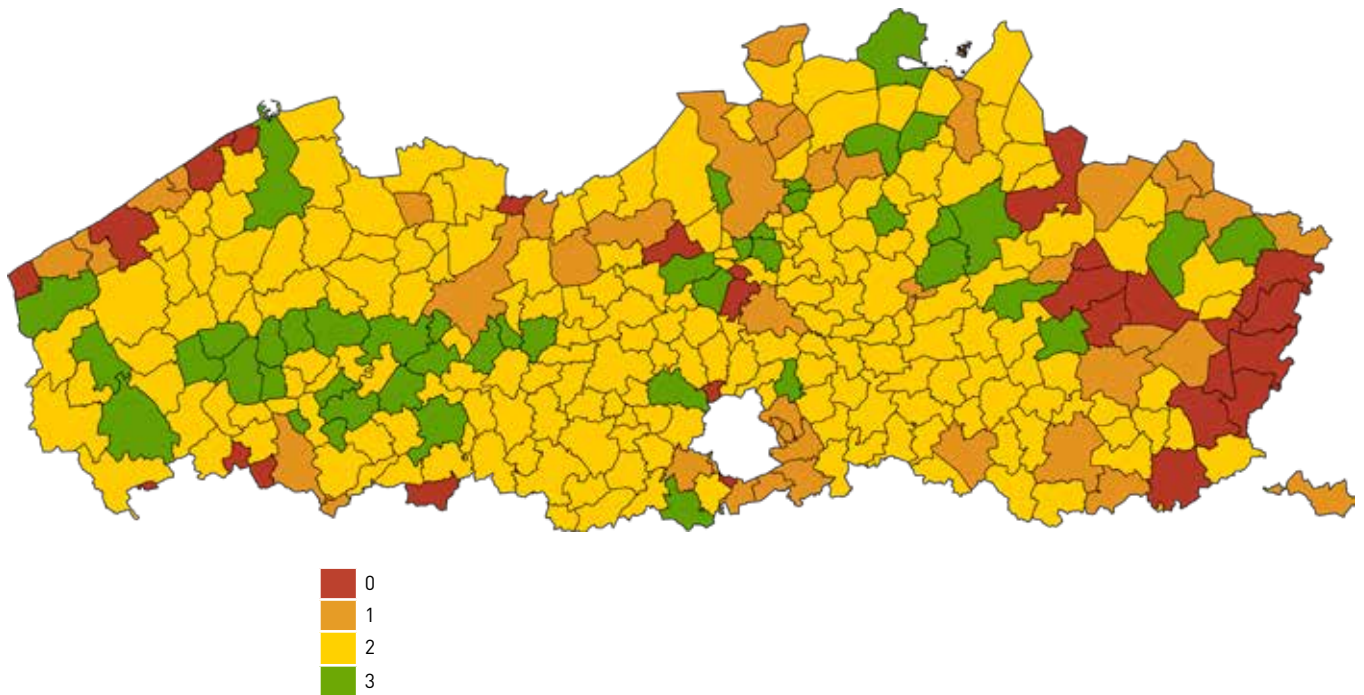

7 Conclusies

De lokale verschillen op de Vlaamse arbeidsmarkt in kaart

De Vlaamse arbeidsmarkt is divers. Dit rapport en eerder onderzoek tonen aan dat gemeentespecifieke kenmerken vaak doorslaggevend zijn voor arbeidsmarktprestaties. In dit rapport werden deze regionale en lokale verschillen nog eens beknopt in kaart gebracht. Bij wijze van samenvatting worden de gemeenten in onderstaande kaart ingedeeld volgens hun scores voor de werkzaamheidsgraad, de werkloosheidsgraad en de jobratio ten opzichte van de Vlaamse score. Gemeenten die voor elk van deze drie indicatoren beter of gelijk scoren dan Vlaanderen als geheel zijn groen ingekleurd. Gemeenten die op twee van de drie indicatoren beter of gelijk scoren dan Vlaanderen zijn geel ingekleurd, enzovoort. Gemeenten die voor alle drie de indicatoren slechter dan gemiddeld presteren zijn rood ingekleurd. We brengen even de scores voor Vlaanderen in herinnering voor de werkzaamheidsgraad (71,3%), de werkloosheidsgraad (7,1%) en de jobratio (67 jobs per 100 inwoners op arbeidsleeftijd). Het betreft de jaargemiddelden van 2010. Bijlage 2 geeft een overzicht van de scores voor elke gemeente gerangschikt per provincie.

Kaart 12: Rangschikking van de gemeenten o.b.v. scores voor werkzaamheidsgraad, werkloosheidsgraad en jobratio ten opzichte van het Vlaams gemiddelde (Vlaams gewest; 2010)

Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

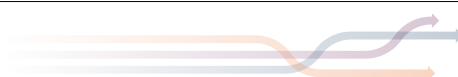
Zo'n 45 gemeenten presteren op de drie indicatoren beter dan Vlaanderen in zijn geheel. De meeste daarvan bevinden zich in West-Vlaanderen (23,4%) en Antwerpen (21,4%). In West-Vlaanderen gaat het om de centrumsteden Roeselare en Brugge, centrumgemeenten Veurne, Tielt en Ieper en gemeenten met een concentratie van economische activiteit zoals Kuurne, Waregem en Hooglede. Ook enkele landelijke gemeenten, zoals Ardoos en Staden, scoren opmerkelijk goed. Het merendeel van het hoge aandeel West-Vlaamse landelijke gemeenten scoort heel goed op het vlak van werkloosheid en werkzaamheid, hoewel het aantal jobs, juist omwille van het landelijk karakter van de gemeenten, er relatief laag is. Deze gemeenten zijn dan ook geel ingekleurd op de kaart.

In de provincie Antwerpen zijn het geenszins de centrumsteden die goed scoren, wel de randgemeenten van de centrumstad Antwerpen, zoals Wijnegem, Wommelgem, Kontich, Aartselaar en Zwijndrecht en enkele Kempische gemeenten met een concentratie van economische activiteit zoals Beerse, Malle en Hoogstraten en de centrumgemeente Geel. De drie Antwerpse centrumsteden scoren, net zoals de meeste Vlaamse centrumsteden, enkel goed voor wat betreft het aantal jobs in verhouding tot het aantal inwoners op arbeidsleeftijd. Qua werkzaamheid en werkloosheid scoren de steden eerder relatief slecht, zoals we eerder al hadden aangetoond.

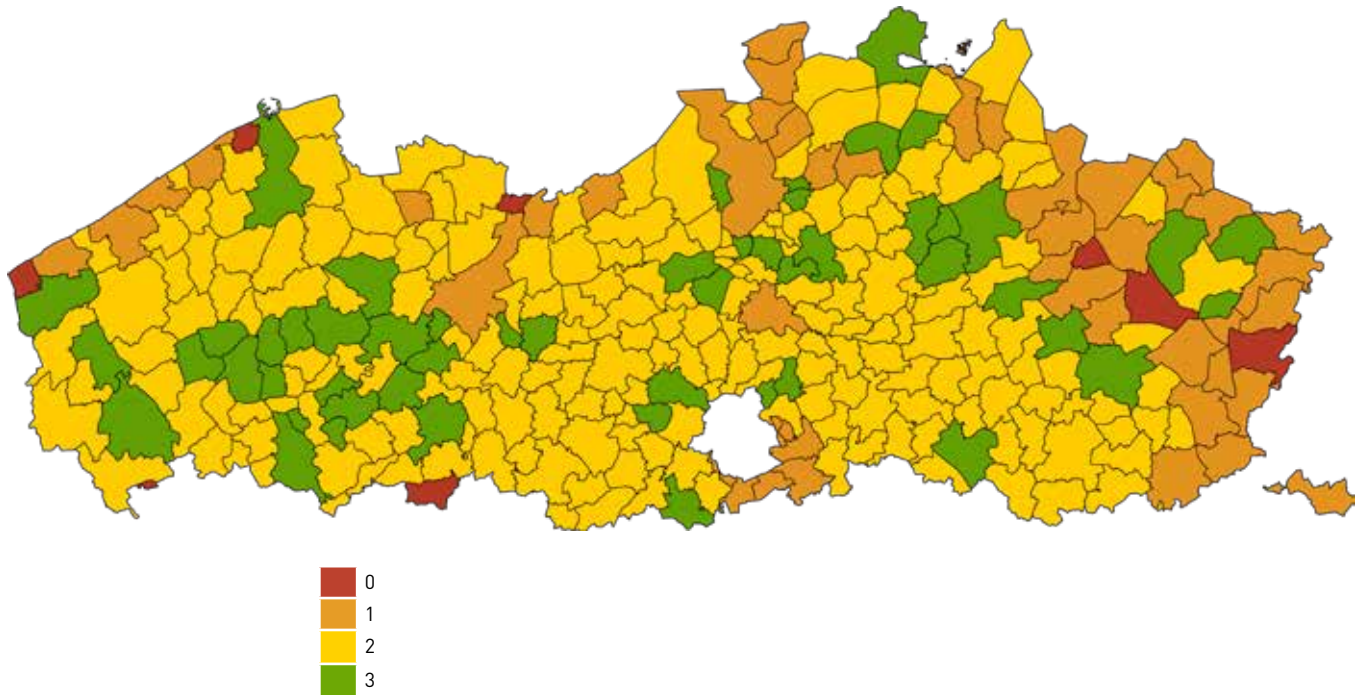
Er zijn 26 Vlaamse gemeenten die zowel wat de werkzaamheid, de werkloosheid als de jobratio slechter scoren dan Vlaanderen. Deze concentreren zich, zoals verwacht op basis van al het voorgaande, vooral aan de kust en in de provincie Limburg. Kijken we naar de werkloosheidsgraden van die 26 gemeenten, dan is het de Limburgse gemeente Maasmechelen die het slechts scoort samen met de Oost-Vlaamse gemeente Ronse.

Wanneer we dezelfde oefening maken met data voor het jaar 2008, aan het begin van de crisis dus, dan stellen we vast dat daar waar de situatie in 2010 voor 26 gemeenten slecht is voor de combinatie van de 3 beschouwde indicatoren, dit in 2008 slechts voor 8 gemeenten het geval was. In 2008 scoorden 3 Limburgse, 3 West-Vlaamse en 2 Oost-Vlaamse gemeenten slechter dan Vlaanderen wat de werkzaamheid (71,8%), de werkloosheid (5,9%) en de jobratio (67 jobs per 100 inwoners op arbeidsleeftijd) samen betreft. Het gaat om de Limburgse gemeenten Houthalen-Helchteren, Maasmechelen, Leopoldsburg, de West-Vlaamse gemeenten Mesen, Blankenberge, De Panne en de Oost-Vlaamse gemeenten Ronse en Zelzate. Allemaal gemeenten die ook in 2010 op de drie indicatoren samen slechter scoren dan Vlaanderen en dus zowel rood kleuren op kaart 12 als op kaart 13. Omgekeerd, daar waar we in 2008 ruim 52 gemeenten telden die beter scoren dan Vlaanderen op de 3 indicatoren samen, tellen we op kaart 12 voor het jaar 2010 nog maar 45 zulke gemeenten.

Deze oefening leert ons dat vooral een groter deel van Limburg in de periode 2008-2010 globaal en relatief gezien verder is beginnen achterlopen op de rest van Vlaanderen, wat opnieuw de impact van de crisis (en desindustrialisering) op deze provincie aantoont. Grafisch wordt dit weergegeven door meer rood ingekleurde gemeenten op kaart 12 dan op kaart 13 in de provincie Limburg.

Kaart 13: Rangschikking van de gemeenten o.b.v. scores voor werkzaamheidsgraad, werkloosheidsgraad en jobratio ten opzichte van het Vlaams gemiddelde (Vlaams gewest; 2008)

Bron: Vlaamse arbeidsrekening (Steunpunt WSE/Departement WSE)

Uitdagingen voor de Vlaamse arbeidsmarkt

Op basis van deze beschrijvende analyse springt naast de vergrijzing de trend van desindustrialisering in het oog en de impact daarvan op enkele specifieke gemeenten en subregio's.

De Vlaamse industrie krijgt zware klappen. De trend van desindustrialisering kwam met de crisis van 2008-2009 in een stroomversnelling. Dit had vooral een impact op de meest geïndustrialiseerde provincies Limburg en West-Vlaanderen en typische industriesteden als Genk en Aalst. Regio's die vandaag, met de heropflakking van de crisis, geconfronteerd worden met een verdere afkalving van hun industrie, denk maar aan de sluiting van de Fordfabriek in Genk. Vooral voor Limburg, met voorop de regio rond Genk, staat het knipperlicht op rood. Deze regio heeft immers vandaag al een zeer lage (de laagste) werkzaamheidsgraad. West-Vlaanderen is, met de hoogste werkzaamheidsgraad, vandaag nog de best presterende regio, maar de vraag is in hoeverre verder jobverlies in de West-Vlaamse industrie een negatieve impact zal hebben op de arbeidsdeelname van de West-Vlamingen.

De industrie biedt veel jobs waarin laaggeschoolden aan de slag kunnen. Uit hoofdstuk 4 weten we dat ruim de helft van het aantal niet-werkende werkzoekenden laaggeschoold is. Hoe minder industrie, hoe minder jobkansen voor deze werkzoekenden. Onder meer in het trendrapport 2012 van het Steunpunt WSE en het Departement WSE wordt opnieuw aangetoond dat het vooral laaggeschoolde mannen zijn die slachtoffer zijn van de crisis.

Tegenover de blijvende achteruitgang van de industrie stond voorlopig nog de groei van de quartaire sector, die ervoor zorgde dat het aantal Vlaamse jobs enigszins op peil bleef in de periode 2008-2010. In 2012 valt die groei echter stil (Vanderbiesen, W. & Herremans, 2012).

Het komt er dus op aan om jongeren voldoende gekwalificeerd de overgang van het onderwijs naar de arbeidsmarkt te laten maken. Daarenboven moet een beleid gevoerd worden dat gericht is op het ontwikkelen van een voldoende duurzame en kwalitatieve werkgelegenheid waarin ook mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt een plaats vinden. Hier is onder meer een rol weggelegd voor de sociale economie, waarbij ook de gemeenten via de regie een belangrijke rol te spelen hebben.

8 Relevante links

Departement Werk en Sociale Economie

- Interactieve Vlaamse arbeidsrekening (iVAR)
>> <http://www.werk.be/cijfers/lokale-cijfers>
- Monitor Werk en Sociale Economie
>> <http://www.werk.be/cijfers/het-beleid-cijfers/monitor-werk-en-socialeconomie>
- Algemene cijferrubriek
>> <http://www.werk.be/cijfers>

Steunpunt Werk en Sociale Economie

- <http://www.steunpuntwse.be/>

VDAB

- Wegwijs op de Vlaamse arbeidsmarkt
>> <http://vdab.be/trends/wegwijs.shtml>
- Arvastat
>> <http://arvastat.vdab.be/arvastat/index.html>

Studiedienst Vlaamse Regering

- Stadsmonitor. Een monitor voor leefbare en duurzame steden.
>> <http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-12-07-stadsmonitor2011.aspx>
- Gemeentelijke profielschetsen
>> http://aps.vlaanderen.be/lokaal/lokaal_gemprofiel_2010.htm
- Portaal lokale statistieken > Cijfers per domein > arbeidsmarkt
>> <http://aps.vlaanderen.be/lokaal/domeinen/arbeidsmarkt.html>

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

- Onderwijsstatistieken op gemeentelijk niveau
>> <http://www.ond.vlaanderen.be/onderwijsstatistieken/>

FOD Economie

- Bevolkingsstatistieken:
>> <http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/bevolking/>

Lijst van kaarten, tabellen en figuren

Kaarten

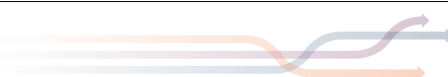
Kaart 1:	Typologie van gemeenten	8
Kaart 2:	Bevolking per gemeente (Vlaams Gewest, jaargemiddelde 2010)	10
Kaart 3:	Werkzaamheidsgraad 55-64-jarigen per gemeente (Vlaams Gewest, jaargemiddelde 2010)	15
Kaart 4:	Werkzaamheidsgraad 20-64-jarigen per gemeente (Vlaams Gewest, jaargemiddelde 2010)	15
Kaart 5:	Werkloosheidsgraad per gemeente (Vlaams Gewest; jaargemiddelde 2010)	18
Kaart 6:	Procentuele evolutie van het aantal nwwz 2008-2010	19
Kaart 7:	Procentuele evolutie van het aantal nwwz 2008-2012	19
Kaart 8:	Jobratio per gemeente (Vlaams gewest; 2010)	23
Kaart 9:	Procentuele jobevolutie 2008-2010 per gemeente (Vlaams Gewest)	24
Kaart 10:	Procentuele jobevolutie 2008-2010 in de secundaire sector per gemeente (Vlaams Gewest)	25
Kaart 11:	Procentuele jobevolutie 2008-2010 in de quataire sector per gemeente (Vlaams Gewest)	25
Kaart 12:	Rangschikking van de gemeenten o.b.v. scores voor werkzaamheidsgraad, werkloosheidsgraad en jobratio ten opzichte van het Vlaams gemiddelde (Vlaams gewest; 2010)	30
Kaart 13:	Rangschikking van de gemeenten o.b.v. scores voor werkzaamheidsgraad, werkloosheidsgraad en jobratio ten opzichte van het Vlaams gemiddelde (Vlaams gewest; 2008)	32

Tabellen

Tabel 1:	Overzicht scores arbeidsmarktindicatoren per type gemeente (Vlaams gewest; jaargemiddelden 2010)	9
Tabel 2:	Bevolking naar socio-economische positie en geslacht (Vlaams gewest; 2010)	10
Tabel 3:	Evolutie werkzaamheidsgraad (Vlaams Gewest en provincies; 2003-2010)	13
Tabel 4:	Jobs naar hoofdsector en provincie (Vlaams gewest, 2010)	23
Tabel 5:	Aantal doelgroepmedewerkers in sociale-economieprogramma's volgens werkplaats o.b.v. de hoofdzetel (toestand op 31/12/2011)	28
Tabel 6:	Bereik van de Vlaamse tewerkstellingsprogramma's volgens werkplaats (instroom 2011)	29

Figuren

Figuur 1:	Aandeel werkenden, niet-werkende werkzoekenden en niet-beroepsactieven in de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar) per provincie en het Vlaams gewest (2010)	11
Figuur 2:	Jong/oud-ratio in de bevolking op arbeidsleeftijd (Vlaams gewest en provincies; 2000-2020)	12
Figuur 3:	Jong/oud-ratio in de bevolking op arbeidsleeftijd per type gemeente (Vlaams gewest; jaargemiddelde 2010)	12
Figuur 4:	Werkzaamheidsgraad volgens vijfjarige leeftijdsklassen en geslacht (Vlaams Gewest; 2010)	14
Figuur 5:	Jobgroei per provincie en het Vlaams Gewest (2009-2010)	24

Bijlagen

Bijlage 1: Evolutie werkzaamheidsgraad (Vlaamse gemeenten, 2003-2010)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Afstand tot 76%-doelstelling
Vlaams Gewest	69,0	69,5	69,9	70,2	71,0	71,8	71,3	71,3	-4,7
Provincie Antwerpen	67,2	67,6	68,0	68,3	69,3	70,1	69,6	69,6	-4,7
Aartselaar	71,1	70,5	71,2	72,3	72,6	72,6	71,7	71,6	-4,4
Antwerpen	61,7	61,9	62,2	62,2	63,1	63,9	62,8	62,4	-13,6
Arendonk	67,6	68,3	67,9	67,8	70,2	71,6	71,7	72,1	-3,9
Baarle-Hertog	65,7	66,0	65,1	67,0	67,7	69,8	69,5	67,9	-8,1
Balen	67,6	68,0	68,2	69,0	69,6	70,9	70,9	71,4	-4,6
Beerse	72,2	71,9	72,0	72,7	73,7	74,6	74,1	74,4	-1,6
Berlaar	68,3	69,3	70,3	71,6	72,0	72,7	72,9	73,3	-2,7
Boechout	71,2	71,9	72,0	71,8	72,3	73,9	73,3	73,2	-2,8
Bonheiden	70,8	71,8	71,5	72,7	73,6	74,4	74,4	74,0	-2,0
Boom	68,8	68,8	69,7	69,5	70,5	71,6	70,6	70,2	-5,8
Bornem	71,0	71,5	71,9	72,0	73,6	74,3	73,6	73,6	-2,4
Borsbeek	72,2	72,4	72,5	72,3	73,7	73,8	73,6	72,9	-3,1
Brasschaat	66,4	66,5	67,6	68,3	69,5	70,1	70,3	70,4	-5,6
Brecht	70,3	70,6	70,8	71,7	72,6	73,4	73,8	73,7	-2,3
Dessel	67,5	68,3	68,8	69,6	70,3	71,3	71,3	72,0	-4,0
Duffel	69,8	70,1	71,2	71,1	72,3	73,2	72,4	72,0	-4,0
Edegem	69,0	69,4	69,9	70,3	71,8	71,9	71,7	71,9	-4,1
Essen	63,3	63,2	63,3	63,8	66,0	67,3	67,5	67,9	-8,1
Geel	69,0	69,7	70,2	70,3	71,1	72,3	71,8	71,8	-4,2
Grobbendonk	68,7	69,4	69,6	70,4	71,1	72,4	71,8	72,1	-3,9
Heist-Op-Den-Berg	68,5	69,3	70,3	70,8	71,6	72,9	72,7	73,0	-3,0
Hemiksem	68,8	69,1	69,7	70,7	71,6	73,3	73,0	73,3	-2,7
Herentals	69,1	70,0	70,2	71,0	71,9	72,7	72,1	72,3	-3,7
Herenthout	68,9	69,5	69,5	70,5	71,2	72,3	72,4	73,6	-2,4
Herselt	68,9	69,0	69,2	70,3	71,2	73,1	72,8	72,5	-3,5
Hoogstraten	71,5	71,2	72,0	70,6	72,0	72,8	73,0	73,0	-3,0
Hove	68,2	68,2	69,3	70,7	70,9	71,9	71,8	72,3	-3,7
Hulshout	68,1	68,9	68,4	69,9	70,7	72,4	73,0	73,3	-2,7
Kalmthout	66,6	66,7	67,1	67,7	69,4	70,5	71,2	71,5	-4,5
Kapellen	66,0	66,3	67,0	67,6	69,2	70,4	70,7	70,8	-5,2
Kasterlee	71,5	72,3	72,7	72,4	73,4	74,6	74,2	73,9	-2,1
Kontich	70,7	71,5	72,3	72,6	73,8	74,6	73,9	74,1	-1,9
Laakdal	68,2	69,4	69,4	70,1	70,7	71,8	71,5	72,0	-4,0
Lier	69,7	70,6	70,7	71,1	72,0	72,8	72,2	71,9	-4,1
Lille	71,7	71,7	71,1	72,3	72,6	73,6	73,7	73,8	-2,2
Lint	72,9	72,6	74,1	73,9	75,4	75,1	74,7	75,1	-0,9
Malle	71,7	72,3	73,2	73,8	74,6	74,6	74,5	74,6	-1,4
Mechelen	68,4	68,6	68,7	69,2	70,0	71,0	70,4	70,0	-6,0
Meerhout	69,2	69,9	69,4	71,1	71,9	72,0	72,2	72,0	-4,0
Merksplas	71,3	72,4	72,2	72,9	73,6	73,8	73,1	73,3	-2,7

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Afstand tot 76%-doelstelling
Mol	67,4	67,5	68,2	68,1	69,1	70,1	69,6	70,1	-5,9
Mortsel	69,4	69,9	70,4	71,1	71,8	72,4	72,2	72,2	-3,8
Niel	70,2	71,4	73,0	72,7	74,0	74,3	74,2	73,7	-2,3
Nijlen	67,5	68,1	68,3	69,3	70,4	71,7	71,8	72,4	-3,6
Olen	69,1	70,0	70,3	71,5	72,0	72,9	72,5	72,9	-3,1
Oud-Turnhout	68,8	69,4	69,2	68,6	70,3	71,1	71,2	72,0	-4,0
Putte	70,9	71,6	72,0	73,0	74,2	74,8	74,3	74,3	-1,7
Puurs	73,1	74,3	74,6	74,6	75,6	75,9	76,0	76,1	0,1
Ranst	70,0	70,2	71,7	72,3	73,1	74,1	74,4	74,5	-1,5
Ravels	69,5	69,0	68,8	69,0	71,2	72,4	72,7	73,2	-2,8
Retie	68,8	69,1	69,4	69,2	70,6	72,1	72,0	72,5	-3,5
Rijkevorsel	70,7	70,6	71,3	71,6	73,2	74,3	74,7	74,4	-1,6
Rumst	72,3	72,5	73,2	73,2	74,2	74,9	74,7	74,4	-1,6
Schelle	69,9	70,9	71,6	71,7	72,2	73,4	73,0	73,6	-2,4
Schilde	64,6	65,4	66,3	66,7	68,2	69,4	69,4	69,2	-6,8
Schoten	68,1	68,7	69,7	69,6	70,2	71,4	71,4	71,7	-4,3
Sint-Amands	71,1	72,0	72,0	71,7	72,8	74,2	73,3	73,7	-2,3
Sint-Katelijne-Waver	72,4	73,2	74,0	74,8	75,2	75,8	75,5	75,3	-0,7
Stabroek	70,9	71,1	72,1	73,2	73,9	74,5	74,5	73,9	-2,1
Turnhout	68,6	68,7	68,8	68,3	69,6	69,7	68,8	68,6	-7,4
Vorselaar	70,4	71,1	71,1	71,5	72,0	72,5	72,4	72,3	-3,7
Vosselaar	70,6	71,5	71,7	71,9	72,8	73,6	72,6	72,8	-3,2
Westerlo	69,3	70,1	69,8	70,6	71,8	72,4	72,0	72,3	-3,7
Wijnegem	73,0	73,5	74,3	75,0	74,7	75,5	75,1	75,3	-0,7
Willebroek	68,2	68,6	69,6	69,6	71,1	72,5	71,4	71,2	-4,8
Wommelgem	73,0	72,9	73,1	74,3	74,8	75,3	74,5	75,2	-0,8
Wuustwezel	70,3	70,8	71,3	71,9	73,7	74,4	74,5	74,8	-1,2
Zandhoven	70,7	71,5	72,2	72,3	72,8	73,2	72,4	72,6	-3,4
Zoersel	67,1	67,7	67,8	68,4	69,2	69,9	70,1	70,1	-5,9
Zwijndrecht	70,3	70,3	71,0	72,0	72,5	73,2	72,4	72,7	-3,3
Provincie Limburg	66,3	66,0	66,3	66,9	68,0	69,1	68,5	68,9	-7,1
Alken	70,8	71,6	72,7	73,3	74,4	75,2	75,4	75,5	-0,5
As	66,0	65,8	66,1	66,9	68,3	69,9	69,5	69,8	-6,2
Beringen	62,4	62,7	62,8	63,7	65,2	66,4	66,1	66,3	-9,7
Bilzen	69,1	68,1	68,1	68,6	70,1	71,1	70,6	71,1	-4,9
Bocholt	70,4	69,8	70,3	69,8	69,8	70,3	69,8	71,1	-4,9
Borgloon	70,3	70,1	70,5	70,7	71,6	72,4	71,8	72,4	-3,6
Bree	69,8	70,4	71,1	71,4	71,7	72,8	72,4	73,0	-3,0
Diepenbeek	69,2	68,6	68,9	69,4	70,7	72,2	72,1	72,7	-3,3
Dilsen	65,0	65,0	64,9	66,1	67,1	68,5	67,0	67,3	-8,7
Genk	59,2	58,0	58,2	59,5	61,2	62,1	60,2	60,8	-15,2
Gingelom	68,0	67,9	68,9	70,0	71,4	72,5	73,2	74,4	-1,6
Halen	70,5	69,5	69,9	71,6	72,8	73,7	73,7	73,8	-2,2
Ham	65,5	65,9	66,3	66,8	67,8	69,5	69,6	70,2	-5,8
Hamont-Achel	68,2	67,0	66,6	66,7	66,8	68,7	69,0	69,3	-6,7
Hasselt	69,3	69,1	69,3	70,0	70,7	71,4	70,7	70,3	-5,7
Hechtel-Eksel	67,6	67,4	67,5	68,1	68,7	70,3	70,5	71,6	-4,4
Heers	69,2	69,1	69,0	69,6	70,7	71,7	71,4	71,1	-4,9
Herk-De-Stad	70,8	70,2	71,3	71,7	72,9	74,3	74,5	74,6	-1,4
Herstappe	64,4	66,6	64,2	69,3	76,6	78,5	77,0	82,4	6,4
Heusden-Zolder	61,6	61,3	61,7	62,2	63,7	64,6	64,1	64,5	-11,5
Hoeselt	69,0	68,2	69,5	70,1	71,8	73,0	73,0	73,6	-2,4
Houthalen-Helchteren	62,9	62,3	62,6	63,8	64,7	65,7	64,7	65,0	-11,0
Kinrooi	68,6	68,2	68,0	68,7	69,0	70,2	69,9	69,6	-6,4
Kortesseem	69,1	68,8	70,0	70,9	72,1	73,0	73,1	73,1	-2,9
Lanaken	62,9	62,2	62,2	62,9	64,1	65,3	64,7	65,3	-10,7
Leopoldsburg	64,9	65,1	65,2	65,8	67,2	68,2	67,2	67,4	-8,6
Lommel	66,6	66,8	66,4	66,2	66,1	67,5	67,4	68,1	-7,9

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Afstand tot 76%-doelstelling
Lummen	69,5	69,6	70,9	70,9	72,2	72,9	72,7	73,2	-2,8
Maaseik	66,8	67,3	67,4	68,5	69,1	70,1	69,3	69,5	-6,5
Maasmechelen	58,0	57,9	58,6	59,3	60,8	61,9	59,8	60,5	-15,5
Meeuwen-Gruitrode	70,0	69,4	69,5	70,5	71,6	72,9	73,2	73,4	-2,6
Neerpelt	68,7	68,6	68,1	68,1	68,7	69,6	69,7	70,1	-5,9
Nieuwerkerken	69,3	69,6	70,5	71,5	72,9	74,0	73,6	73,9	-2,1
Opglabbeek	68,4	68,2	68,7	69,7	71,3	72,1	70,9	71,2	-4,8
Overpelt	68,2	68,0	68,7	68,6	69,1	70,6	70,3	70,3	-5,7
Peer	72,2	72,8	72,7	73,5	74,3	75,4	74,8	75,3	-0,7
Riemst	67,6	67,2	67,7	68,2	69,1	70,7	70,8	71,3	-4,7
Sint-Truiden	67,3	67,2	67,3	67,7	68,6	69,9	69,4	70,0	-6,0
Tessenderlo	68,8	68,6	69,1	70,3	71,2	72,3	71,7	71,9	-4,1
Tongeren	66,7	66,0	66,5	66,8	68,3	69,9	69,7	69,8	-6,2
Voeren	68,4	68,0	67,3	66,7	68,1	69,3	69,6	70,0	-6,0
Wellen	70,9	71,0	71,4	71,5	72,5	73,5	73,0	73,3	-2,7
Zonhoven	68,5	67,8	68,9	69,3	70,2	71,4	71,1	71,2	-4,8
Zutendaal	66,4	66,4	65,7	66,1	67,3	68,1	68,1	69,0	-7,0
Provincie Oost-Vlaanderen	70,2	71,0	71,3	71,6	72,3	73,0	72,7	72,6	-3,4
Aalst	70,1	70,7	71,1	71,5	71,8	72,6	72,1	72,1	-3,9
Aalter	73,8	74,7	74,9	75,4	76,4	77,1	77,2	77,6	1,6
Assenede	69,2	70,0	70,5	70,7	71,7	73,3	73,0	73,0	-3,0
Berlare	70,9	72,3	73,1	72,9	74,4	75,0	75,0	75,3	-0,7
Beveren	69,9	70,4	70,8	71,4	72,1	72,7	72,7	72,8	-3,2
Brakel	72,7	73,0	74,1	74,4	75,1	75,8	75,8	75,6	-0,4
Buggenhout	72,4	72,6	73,3	72,7	74,4	75,2	75,1	75,5	-0,5
De Pinte	73,7	73,7	73,4	73,9	74,1	75,1	74,9	75,4	-0,6
Deinze	74,1	75,3	75,0	75,4	76,4	76,6	76,3	76,7	0,7
Denderleeuw	72,7	73,1	73,2	74,1	73,8	74,9	74,8	74,8	-1,2
Dendermonde	70,3	70,8	70,9	71,4	72,4	73,1	73,3	73,3	-2,7
Destelbergen	71,8	72,5	72,6	73,3	73,8	74,5	74,1	74,0	-2,0
Eeklo	67,5	68,6	68,7	68,1	69,7	70,8	70,6	70,8	-5,2
Erpe-Mere	73,3	73,8	74,6	74,3	74,8	75,7	75,6	75,8	-0,2
Evergem	71,6	72,3	72,8	74,1	74,7	75,3	75,3	75,7	-0,3
Gavere	73,6	74,8	76,3	75,9	76,5	77,0	77,0	76,7	0,7
Gent	66,2	67,1	67,1	67,4	68,0	68,6	67,6	67,0	-9,0
Geraardsbergen	71,2	71,4	71,5	71,7	72,1	73,0	72,9	72,8	-3,2
Haaltert	73,0	73,5	73,7	75,0	75,5	76,2	76,1	76,0	-0,0
Hamme	68,2	69,6	69,9	69,9	70,8	71,7	71,7	72,2	-3,8
Herzele	73,4	73,7	74,5	74,6	75,2	75,9	75,8	76,0	-0,0
Horebeke	75,2	76,6	77,0	76,4	77,4	78,5	77,6	76,5	0,5
Kaprijke	72,4	73,1	73,0	73,1	74,6	74,8	75,5	75,5	-0,5
Kluisbergen	72,3	72,8	73,3	73,4	75,4	76,3	76,4	76,7	0,7
Knesselare	72,0	73,2	72,8	73,3	74,0	74,5	74,7	75,0	-1,0
Kruibeke	68,0	68,9	70,0	70,7	72,1	73,1	73,2	73,2	-2,8
Kruishoutem	75,3	76,3	77,2	77,0	78,2	78,6	78,4	78,7	2,7
Laarne	73,5	74,1	75,0	75,2	75,7	76,4	76,4	76,6	0,6
Lebbeke	71,7	72,7	72,8	73,2	74,8	75,5	75,2	76,0	-0,0
Lede	70,9	71,5	72,1	72,0	72,7	73,7	73,8	73,9	-2,1
Lierde	73,6	75,1	75,3	75,5	76,2	75,8	76,0	76,6	0,6
Lochristi	74,9	75,8	76,5	77,2	77,9	78,8	78,2	78,2	2,2
Lokeren	68,7	69,5	69,6	70,5	70,8	71,4	70,9	71,4	-4,6
Lovendegem	71,1	72,3	72,4	72,9	73,7	74,0	73,6	73,2	-2,8
Maarkedal	74,9	76,0	76,2	76,0	76,6	76,4	77,0	76,9	0,9
Maldegem	71,1	72,1	73,1	73,6	74,6	75,3	75,2	75,6	-0,4
Melle	72,0	72,7	72,8	73,5	75,2	75,9	75,5	75,6	-0,4
Merelbeke	74,3	75,2	75,3	75,5	76,0	76,7	76,6	76,3	0,3
Moerbeke-Waas	68,8	69,1	70,0	70,6	72,4	72,7	72,6	73,7	-2,3
Nazareth	75,5	76,3	76,8	76,9	76,9	77,2	77,1	77,1	1,1

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Afstand tot 76%-doelstelling
Nevele	73,4	75,2	75,1	75,7	77,2	78,1	78,4	78,1	2,1
Ninove	71,6	72,3	72,5	73,1	73,1	73,6	73,6	73,3	-2,7
Oosterzele	74,7	74,9	76,0	77,1	77,2	77,5	77,8	78,0	2,0
Oudenaarde	74,6	75,0	74,8	75,4	75,6	76,1	75,3	75,0	-1,0
Ronse	64,2	65,3	65,2	64,2	65,0	65,3	64,2	64,2	-11,8
Sint-Gillis-Waas	69,6	70,3	70,9	72,5	72,9	73,7	73,7	73,8	-2,2
Sint-Laureins	72,2	72,5	74,4	74,6	75,4	76,3	75,6	75,9	-0,1
Sint-Lievens-Houtem	71,7	73,0	73,5	74,1	75,0	76,1	76,3	76,6	0,6
Sint-Martens-Latem	69,6	70,6	71,6	72,7	72,7	73,1	72,8	72,1	-3,9
Sint-Niklaas (Oost-Vlaanderen)	68,0	68,5	68,9	68,9	69,5	70,2	69,8	69,6	-6,4
Stekene	67,4	68,2	68,9	69,4	70,1	71,3	71,4	71,6	-4,4
Temse	68,2	68,9	69,7	69,5	70,2	71,3	71,0	71,0	-5,0
Waarschoot	70,9	71,9	72,0	72,7	74,0	74,8	74,8	74,7	-1,3
Waasmunster	69,6	69,9	70,4	70,7	71,5	72,3	71,8	71,9	-4,1
Wachtebeke	65,7	65,5	66,1	66,6	68,3	69,1	68,9	70,0	-6,0
Wetteren	72,1	72,2	73,0	73,2	73,5	74,1	73,9	73,9	-2,1
Wichelen	72,5	72,8	73,1	74,3	74,3	75,3	75,2	75,4	-0,6
Wortegem-Petegem	74,4	75,6	75,8	76,5	76,4	76,9	76,9	76,8	0,8
Zele	68,7	69,2	70,1	70,2	71,1	71,4	71,1	71,5	-4,5
Zelzate	63,3	64,0	64,1	64,5	65,9	66,5	66,0	66,7	-9,3
Zingem	73,8	75,1	75,3	76,5	76,7	78,0	77,4	78,2	2,2
Zomergem	71,9	72,9	73,3	73,8	74,7	75,6	75,5	76,0	-0,0
Zottegem	73,4	74,1	74,0	74,8	75,1	76,0	75,8	76,0	-0,0
Zulte	75,3	75,9	76,1	76,7	76,9	78,0	77,6	78,1	2,1
Zwalm	74,5	74,4	75,5	75,6	75,7	76,4	76,4	76,4	0,4
Provincie Vlaams-Brabant	70,7	71,3	71,6	72,0	72,6	73,1	72,7	72,5	-3,5
Aarschot	71,0	71,6	71,9	72,7	73,5	74,4	74,0	74,1	-1,9
Affligem	73,9	73,7	73,9	74,6	75,3	75,8	75,9	75,5	-0,5
Asse	73,5	73,5	73,9	73,7	74,4	74,7	73,9	73,8	-2,2
Beersel	71,2	71,6	71,9	72,6	72,9	73,0	72,6	72,4	-3,6
Begijnendijk	71,4	72,2	72,2	73,1	73,8	74,6	74,5	75,1	-0,9
Bekkevoort	73,0	74,0	75,0	74,5	75,0	75,8	75,4	76,3	0,3
Bertem	73,5	73,3	73,5	75,2	76,2	76,0	75,9	76,1	0,1
Bever	73,5	73,6	74,8	74,6	74,2	75,6	75,5	75,8	-0,2
Bierbeek	71,8	73,4	72,3	72,8	73,8	74,9	74,1	74,4	-1,6
Boortmeerbeek	72,1	72,4	72,9	73,3	74,0	75,0	74,8	75,2	-0,8
Boutersem	77,5	77,1	77,9	77,5	77,9	79,2	78,1	78,6	2,6
Diest	67,5	68,5	69,0	68,6	69,5	70,8	70,8	70,9	-5,1
Dilbeek	71,8	72,8	72,7	73,2	73,6	74,1	73,4	73,4	-2,6
Drogenbos	69,4	70,4	70,5	69,2	69,3	69,9	69,7	69,7	-6,3
Galmaarden	75,8	76,5	76,0	77,3	78,3	78,3	78,0	78,3	2,3
Geetbets	70,6	70,3	71,8	72,3	72,9	74,0	74,4	74,9	-1,1
Glabbeek	77,0	76,5	76,0	77,0	77,7	78,6	78,8	78,4	2,4
Gooik	76,9	77,6	77,4	78,3	78,5	79,4	79,2	79,0	3,0
Grimbergen	72,5	72,8	73,5	73,5	73,8	73,9	73,8	73,6	-2,4
Haacht	72,5	72,6	73,9	74,8	75,2	76,3	76,4	76,5	0,5
Halle	73,5	74,0	74,3	74,5	75,1	75,3	74,9	74,7	-1,3
Herent	74,2	74,2	74,3	75,2	76,2	76,7	76,3	77,1	1,1
Herne	72,9	73,9	76,0	76,3	76,3	77,1	77,0	76,4	0,4
Hoegaarden	73,5	75,1	74,9	76,3	77,0	76,9	77,1	77,3	1,3
Hoeilaart	66,8	67,0	68,4	68,1	68,8	69,3	69,3	69,0	-7,0
Holsbeek	73,9	74,4	75,7	75,6	76,2	77,1	77,4	77,7	1,7
Huldenberg	72,8	73,6	72,8	73,4	74,3	75,4	75,3	75,5	-0,5
Kampenhout	75,2	76,3	77,0	77,5	77,6	77,9	77,2	77,2	1,2
Kapelle-Op-Den-Bos	75,7	75,7	75,6	75,5	76,4	77,7	76,9	76,5	0,5
Keerbergen	68,7	69,9	69,4	69,8	70,9	72,3	72,1	71,8	-4,2
Kortenaken	71,6	72,6	73,2	74,5	76,1	76,8	77,1	77,7	1,7
Kortenberg	71,3	72,2	72,8	73,8	74,1	74,9	74,0	73,8	-2,2

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Afstand tot 76%-doelstelling
Kraainem	54,6	54,7	54,2	54,4	55,1	55,9	55,7	54,8	-21,2
Landen	71,0	71,1	71,4	71,5	72,5	73,5	73,4	73,2	-2,8
Lennik	74,4	75,0	75,1	75,9	76,6	77,8	77,1	76,7	0,7
Leuven	68,3	69,7	70,2	69,6	69,9	69,6	68,3	67,5	-8,5
Liedekerke	71,6	72,4	71,9	72,7	73,2	74,1	73,5	73,4	-2,6
Linkebeek	62,6	67,7	61,2	66,9	67,7	68,9	68,9	68,4	-7,6
Lintier	73,1	74,0	73,4	74,2	75,3	76,2	76,4	75,5	-0,5
Londerzeel	73,7	74,5	75,4	75,3	76,1	76,8	76,7	76,4	0,4
Lubbeek	73,4	73,6	73,9	74,8	74,7	75,3	74,9	74,5	-1,5
Machelen	73,1	73,7	73,9	74,0	74,0	74,2	73,0	71,9	-4,1
Meise	74,4	74,4	75,0	75,6	76,0	76,3	75,7	75,7	-0,3
Merchtem	74,2	74,5	75,6	76,2	76,1	76,8	76,4	76,3	0,3
Opwijk	74,5	76,1	76,9	77,9	78,8	79,2	79,5	79,1	3,1
Oud-Heverlee	70,9	71,9	72,7	73,2	74,6	75,0	74,6	74,5	-1,5
Overijse	61,9	62,4	62,9	63,8	64,8	65,9	66,0	66,3	-9,7
Pepingen	78,3	78,6	79,5	79,5	79,1	79,5	79,6	79,0	3,0
Roosdaal	74,0	75,3	75,5	75,9	76,5	76,9	76,9	76,4	0,4
Rotselaar	72,9	73,1	73,1	74,7	75,1	76,0	76,2	75,6	-0,4
Scherpenheuvel-Zichem	68,2	68,1	69,0	69,9	70,8	71,9	71,9	72,0	-4,0
Sint-Genesius-Rode	65,2	65,0	65,1	64,9	65,6	66,3	65,8	65,9	-10,1
Sint-Pieters-Leeuw	71,2	71,3	71,6	71,9	71,6	72,0	71,6	71,6	-4,4
Steenokkerzeel	73,0	74,0	74,2	74,4	74,9	76,2	75,9	76,4	0,4
Ternat	75,2	75,8	76,3	77,4	77,4	78,0	77,6	77,1	1,1
Tervuren	61,4	61,8	62,5	62,8	63,8	64,2	64,3	63,8	-12,2
Tielt-Winge	73,0	73,6	74,4	74,7	76,2	76,8	77,3	76,7	0,7
Tienen	69,9	69,7	69,8	70,1	71,2	72,0	71,2	71,0	-5,0
Tremelo	70,1	70,5	70,8	71,6	72,8	73,4	73,9	73,6	-2,4
Vilvoorde	70,0	70,7	71,0	70,6	71,5	72,2	71,4	71,3	-4,7
Wemmel	69,6	69,4	70,3	70,9	71,5	71,4	71,0	70,5	-5,5
Wezembeek-Oppem	58,1	58,2	58,7	58,9	59,3	59,5	58,9	59,0	-17,0
Zaventem	66,2	67,0	66,1	66,1	66,4	66,6	66,2	66,1	-9,9
Zemst	74,1	75,0	76,2	76,5	76,8	77,4	76,7	77,1	1,1
Zoutleeuw	71,4	71,7	73,1	72,8	73,8	74,5	73,5	73,1	-2,9
Provincie West-Vlaanderen	70,7	71,3	71,9	71,9	72,8	73,5	73,1	73,3	-2,7
Alveringem	74,2	75,6	76,5	76,4	78,0	78,6	78,7	78,8	2,8
Anzegem	74,7	75,3	75,8	76,0	75,9	76,6	76,7	77,2	1,2
Ardooie	73,6	74,5	74,7	75,5	76,1	76,5	75,7	76,1	0,1
Avelgem	72,0	72,9	72,9	72,8	73,4	74,4	73,5	73,8	-2,2
Beernem	74,0	74,6	75,3	75,6	76,3	76,5	76,6	76,2	0,2
Blankenberge	63,7	63,6	64,2	62,9	64,0	65,4	64,8	64,8	-11,2
Bredene	67,3	69,0	69,4	70,1	70,2	71,8	70,3	70,6	-5,4
Brugge	70,5	71,1	71,5	71,9	72,5	73,3	73,0	73,2	-2,8
Damme	74,5	75,2	75,1	74,9	75,3	75,8	75,7	75,7	-0,3
De Haan	66,8	67,1	67,8	67,0	67,7	68,1	67,4	67,3	-8,7
De Panne	63,2	63,5	63,6	62,8	63,8	64,3	62,8	63,3	-12,7
Deerlijk	73,7	73,8	74,3	74,9	76,1	76,7	76,5	77,2	1,2
Dentergem	76,5	77,0	77,7	77,0	77,8	78,4	78,1	78,2	2,2
Diksmuide	73,0	73,1	74,3	74,3	75,7	76,4	76,2	76,8	0,8
Gistel	71,9	72,5	73,2	72,1	73,2	74,4	74,5	74,9	-1,1
Harelbeke	71,9	72,5	73,2	73,3	74,2	75,0	74,4	74,7	-1,3
Heuvelland	71,4	72,2	72,7	71,5	73,8	74,3	74,2	74,5	-1,5
Hooglede	74,5	75,5	76,0	76,4	77,9	78,2	78,1	78,5	2,5
Houthulst	70,4	71,1	71,7	72,3	74,5	75,6	76,1	76,7	0,7
Ichtegem	72,7	73,3	73,4	74,1	74,1	74,8	74,7	75,6	-0,4
Ieper	70,3	71,2	71,7	71,4	72,4	73,1	72,5	72,5	-3,5
Ingelmunster	72,0	73,2	73,4	73,5	75,3	76,7	76,2	76,1	0,1
Izegem	71,3	72,0	72,9	73,4	74,5	74,9	74,4	74,8	-1,2
Jabbeke	74,0	74,7	75,8	76,2	76,7	76,5	76,0	76,3	0,3

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Afstand tot 76%-doelstelling
Knokke-Heist	65,6	66,0	65,8	65,9	66,4	67,5	67,2	67,6	-8,4
Koekelare	71,9	71,8	73,0	73,5	75,1	75,8	75,9	75,8	-0,2
Koksijde	63,2	63,5	63,6	62,9	63,8	63,9	63,3	63,8	-12,2
Kortemark	71,1	71,5	72,3	73,0	74,6	75,3	75,2	76,0	-0,0
Kortrijk	69,4	70,1	70,5	70,7	71,3	71,8	70,8	70,9	-5,1
Kuurne	70,9	71,9	72,3	72,6	74,3	75,6	75,0	75,2	-0,8
Langemark-Poelkapelle	74,1	75,5	75,7	76,1	77,5	78,2	78,2	78,3	2,3
Ledegem	74,3	74,7	75,7	75,5	76,8	77,3	77,4	77,3	1,3
Lendeledede	72,8	73,9	75,0	74,4	75,8	76,0	75,9	75,7	-0,3
Lichtervelde	75,1	75,9	76,5	77,0	78,2	79,4	78,9	78,7	2,7
Lo-Reninge	74,1	74,5	75,5	76,3	78,8	79,1	79,9	80,6	4,6
Menen	69,8	70,1	70,4	70,1	70,9	71,3	70,7	70,8	-5,2
Mesen	64,1	61,8	60,8	56,8	62,8	64,1	63,6	62,6	-13,4
Meulebeke	73,1	74,2	74,7	75,5	76,2	77,4	77,4	77,7	1,7
Middelkerke	63,7	64,2	64,7	63,9	64,4	65,3	65,1	65,1	-10,9
Moorslede	70,6	72,6	72,7	73,5	75,4	75,8	75,8	76,4	0,4
Nieuwpoort	63,9	64,5	64,7	63,6	64,8	65,7	65,4	65,3	-10,7
Oostende	63,0	63,8	64,0	63,8	64,4	64,9	63,6	63,8	-12,2
Oostkamp	72,8	73,3	74,6	73,9	75,2	75,6	75,9	76,4	0,4
Oostrozebeke	74,5	75,5	75,4	76,5	76,4	77,0	77,3	77,4	1,4
Oudenburg	71,5	72,3	72,2	73,2	73,1	74,3	74,0	74,8	-1,2
Pittem	75,5	76,5	76,6	77,4	78,6	79,2	78,5	79,4	3,4
Poperinge	71,8	72,3	73,4	73,9	74,7	75,7	75,5	75,5	-0,5
Roeselare	72,1	73,0	73,9	74,0	74,6	75,0	74,8	74,6	-1,4
Ruiselede	75,8	77,3	78,0	78,0	78,3	78,8	79,2	78,6	2,6
Spiere-Helkijn	69,1	71,8	71,1	72,0	73,6	74,2	72,0	72,8	-3,2
Staden	73,5	74,8	75,7	76,5	78,1	78,5	78,7	78,8	2,8
Tielt	73,7	74,5	75,5	75,3	76,2	76,7	76,4	76,7	0,7
Torhout	72,4	73,3	73,9	73,6	74,9	75,4	75,3	75,8	-0,2
Veurne	74,0	73,7	74,9	74,5	74,9	75,2	75,8	75,3	-0,7
Vleteren	73,2	73,7	74,7	74,3	74,8	74,8	76,8	76,9	0,9
Waregem	73,3	74,1	74,5	74,9	75,1	75,1	74,7	74,9	-1,1
Wervik	70,2	71,1	72,0	72,0	73,0	74,0	73,5	73,6	-2,4
Wevelgem	73,1	73,7	74,4	74,7	75,6	76,5	76,1	76,3	0,3
Wielsbeke	74,8	74,8	75,5	75,6	76,7	77,0	76,3	76,4	0,4
Wingene	74,4	75,1	76,3	77,2	78,6	79,9	79,6	79,9	3,9
Zedelgem	72,5	73,6	74,3	74,3	75,4	76,2	76,4	76,4	0,4
Zonnebeke	74,3	75,3	74,9	76,1	76,8	78,3	77,9	78,6	2,6
Zuienkerke	76,6	76,5	77,2	77,3	77,8	78,3	78,5	78,0	2,0
Zwevegem	71,1	72,0	72,5	73,0	74,2	75,1	74,7	75,4	-0,6

Bijlage 2: Werkzaamheidsgraad, werkloosheidsgraad en jobratio (Vlaamse gemeenten, 2010)

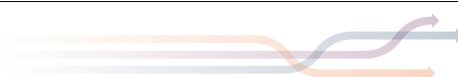
Gemeente	Gemeentegroep	Werkzaamheidsgraad 20-64	Werkloosheidsgraad 15-64	Jobratio
Provincie Antwerpen				
Aartselaar	woongemeenten	71,6	4,8	107
Antwerpen	centrumsteden	62,4	14,8	90
Arendonk	landelijke gemeenten	72,1	6,6	58
Baarle-Hertog	landelijke gemeenten	67,9	5,5	38
Balen	landelijke gemeenten	71,4	6,7	39
Beerse	gemeenten cea	74,4	6,1	88
Berlaar	agglomeratiegemeenten	73,3	5,7	44
Boechout	woongemeenten	73,2	5,1	51
Bonheiden	woongemeenten	74,0	4,5	54
Boom	agglomeratiegemeenten	70,2	8,8	64
Bornem	gemeenten cea	73,6	5,3	72
Borsbeek	woongemeenten	72,9	7,7	34
Brasschaat	woongemeenten	70,4	5,8	60
Brecht	landelijke gemeenten	73,7	5,6	46
Dessel	gemeenten cea	72,0	6,2	67
Duffel	gemeenten cea	72,0	5,4	63
Edegem	woongemeenten	71,9	5,7	67
Essen	landelijke gemeenten	67,9	5,6	41
Geel	centrumgemeenten	71,8	6,7	87
Grobbendonk	gemeenten cea	72,1	6,6	67
Heist-Op-Den-Berg	agglomeratiegemeenten	73,0	6,2	55
Hemiksem	agglomeratiegemeenten	73,3	6,9	32
Herentals	centrumgemeenten	72,3	7,5	101
Herenthout	landelijke gemeenten	73,6	6,0	41
Herselt	landelijke gemeenten	72,5	6,7	34
Hoogstraten	gemeenten cea	73,0	5,6	74
Hove	woongemeenten	72,3	5,2	44
Hulshout	landelijke gemeenten	73,3	7,3	39
Kalmthout	woongemeenten	71,5	4,6	51
Kapellen	woongemeenten	70,8	6,0	52
Kasterlee	landelijke gemeenten	73,9	5,1	45
Kontich	woongemeenten	74,1	5,2	97
Laakdal	gemeenten cea	72,0	5,9	50
Lier	centrumgemeenten	71,9	7,3	88
Lille	landelijke gemeenten	73,8	5,5	40
Lint	woongemeenten	75,1	4,6	31
Malle	gemeenten cea	74,6	4,9	87
Mechelen	centrumsteden	70,0	9,5	95
Meerhout	gemeenten cea	72,0	6,1	38
Merksplas	landelijke gemeenten	73,3	6,7	61
Mol	centrumgemeenten	70,1	7,2	62
Mortsel	woongemeenten	72,2	7,2	67
Niel	agglomeratiegemeenten	73,7	6,3	32
Nijlen	woongemeenten	72,4	5,9	34
Olen	gemeenten cea	72,9	6,4	81
Oud-Turnhout	woongemeenten	72,0	5,5	43
Putte	woongemeenten	74,3	5,6	39
Puurs	gemeenten cea	76,1	4,4	92
Ranst	woongemeenten	74,5	4,4	51
Ravels	landelijke gemeenten	73,2	5,4	44
Retie	landelijke gemeenten	72,5	5,7	29

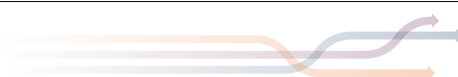
Gemeente	Gemeentegroep	Werkzaamheidsgraad 20-64	Werkloosheidsgraad 15-64	Jobratio
Rijkevorsel	gemeenten cea	74,4	5,6	56
Rumst	agglomeratiegemeenten	74,4	4,9	52
Schelle	agglomeratiegemeenten	73,6	5,1	59
Schilde	woongemeenten	69,2	5,3	55
Schoten	woongemeenten	71,7	6,8	59
Sint-Amands	agglomeratiegemeenten	73,7	5,0	32
Sint-Katelijne-Waver	woongemeenten	75,3	4,8	60
Stabroek	agglomeratiegemeenten	73,9	5,9	31
Turnhout	centrumsteden	68,6	11,0	108
Vorselaar	landelijke gemeenten	72,3	6,9	33
Vosselaar	woongemeenten	72,8	5,7	27
Westerlo	gemeenten cea	72,3	6,3	71
Wijnegem	woongemeenten	75,3	5,9	121
Willebroek	agglomeratiegemeenten	71,2	8,7	56
Wommelgem	woongemeenten	75,2	5,6	99
Wuustwezel	landelijke gemeenten	74,8	4,7	39
Zandhoven	woongemeenten	72,6	4,9	53
Zoersel	woongemeenten	70,1	4,9	45
Zwijndrecht	gemeenten cea	72,7	6,7	109
Provincie Limburg				
Alken	gemeenten cea	75,5	5,2	64
As	landelijke gemeenten	69,8	8,2	33
Beringen	agglomeratiegemeenten	66,3	8,1	47
Bilzen	landelijke gemeenten	71,1	7,3	46
Bocholt	landelijke gemeenten	71,1	6,1	40
Borgloon	landelijke gemeenten	72,4	6,0	53
Bree	gemeenten cea	73,0	6,1	75
Diepenbeek	landelijke gemeenten	72,7	5,9	62
Dilsen	landelijke gemeenten	67,3	8,7	47
Genk	centrumsteden	60,8	12,6	93
Gingelom	landelijke gemeenten	74,4	5,6	36
Halen	gemeenten cea	73,8	6,2	57
Ham	landelijke gemeenten	70,2	6,5	42
Hamont-Achel	gemeenten cea	69,3	6,8	50
Hasselt	centrumsteden	70,3	8,1	113
Hechtel-Eksel	landelijke gemeenten	71,6	6,2	31
Heers	landelijke gemeenten	71,1	6,9	30
Herk-De-Stad	landelijke gemeenten	74,6	5,5	47
Herstappe	landelijke gemeenten	82,4	2,5	50
Heusden-Zolder	agglomeratiegemeenten	64,5	8,3	54
Hoeselt	landelijke gemeenten	73,6	5,6	42
Houthalen-Helchteren	agglomeratiegemeenten	65,0	9,5	52
Kinrooi	landelijke gemeenten	69,6	6,5	34
Kortesseem	landelijke gemeenten	73,1	6,7	37
Lanaken	landelijke gemeenten	65,3	8,2	48
Leopoldsburg	centrumgemeenten	67,4	9,5	59
Lommel	landelijke gemeenten	68,1	6,7	57
Lummen	gemeenten cea	73,2	5,6	71
Maaseik	landelijke gemeenten	69,5	7,3	48
Maasmechelen	agglomeratiegemeenten	60,5	13,0	45
Meeuwen-Gruitrode	landelijke gemeenten	73,4	5,4	39
Neerpelt	landelijke gemeenten	70,1	7,0	42
Nieuwerkerken	landelijke gemeenten	73,9	5,7	35
Opglabbeek	gemeenten cea	71,2	7,0	73
Overpelt	gemeenten cea	70,3	6,3	92
Peer	landelijke gemeenten	75,3	5,3	75
Riemst	landelijke gemeenten	71,3	5,8	32
Sint-Truiden	centrumgemeenten	70,0	7,5	74
Tessenderlo	gemeenten cea	71,9	6,2	75

Gemeente	Gemeentegroep	Werkzaamheidsgraad 20-64	Werkloosheidsgraad 15-64	Jobratio
Tongeren	centrumgemeenten	69,8	8,0	66
Voeren	landelijke gemeenten	70,0	5,8	46
Wellen	landelijke gemeenten	73,3	6,2	45
Zonhoven	landelijke gemeenten	71,2	6,7	45
Zutendaal	landelijke gemeenten	69,0	7,8	44
Provincie Oost-Vlaanderen				
Aalst	centrumsteden	72,1	8,4	69
Aalter	gemeenten cea	77,6	4,0	67
Assenede	landelijke gemeenten	73,0	5,7	42
Berlare	agglomeratiegemeenten	75,3	5,0	34
Beveren	gemeenten cea	72,8	5,7	66
Brakel	agglomeratiegemeenten	75,6	5,2	36
Buggenhout	woongemeenten	75,5	4,7	46
De Pinte	woongemeenten	75,4	3,4	35
Deinze	gemeenten cea	76,7	4,4	77
Denderleeuw	agglomeratiegemeenten	74,8	6,9	29
Dendermonde	centrumgemeenten	73,3	6,3	64
Destelbergen	woongemeenten	74,0	5,0	56
Eeklo	centrumgemeenten	70,8	8,6	78
Erpe-Mere	woongemeenten	75,8	5,4	42
Evergem	agglomeratiegemeenten	75,7	4,8	47
Gavere	woongemeenten	76,7	4,5	46
Gent	centrumsteden	67,0	11,7	103
Geraardsbergen	centrumgemeenten	72,8	6,8	43
Haaltert	agglomeratiegemeenten	76,0	5,4	28
Hamme	agglomeratiegemeenten	72,2	6,4	44
Herzele	agglomeratiegemeenten	76,0	5,1	31
Horebeke	landelijke gemeenten	76,5	3,8	37
Kaprijke	landelijke gemeenten	75,5	4,4	46
Kluisbergen	gemeenten cea	76,7	5,0	59
Knesselare	landelijke gemeenten	75,0	5,3	40
Kruibeke	agglomeratiegemeenten	73,2	6,2	41
Kruishoutem	gemeenten cea	78,7	3,9	73
Laarne	landelijke gemeenten	76,6	4,3	39
Lebbeke	agglomeratiegemeenten	76,0	4,7	41
Lede	agglomeratiegemeenten	73,9	5,8	32
Lierde	landelijke gemeenten	76,6	4,6	29
Lochristi	landelijke gemeenten	78,2	4,1	49
Lokeren	agglomeratiegemeenten	71,4	7,3	66
Lovendegem	woongemeenten	73,2	4,7	45
Maarkedal	landelijke gemeenten	76,9	4,3	40
Maldegem	landelijke gemeenten	75,6	5,4	53
Melle	woongemeenten	75,6	4,8	73
Merelbeke	woongemeenten	76,3	4,7	69
Moerbeke-Waas	landelijke gemeenten	73,7	5,1	30
Nazareth	woongemeenten	77,1	3,9	98
Nevele	woongemeenten	78,1	3,6	47
Ninove	centrumgemeenten	73,3	6,3	50
Oosterzele	woongemeenten	78,0	4,0	38
Oudenaarde	centrumgemeenten	75,0	5,9	88
Ronse	agglomeratiegemeenten	64,2	13,0	59
Sint-Gillis-Waas	agglomeratiegemeenten	73,8	4,8	38
Sint-Laureins	landelijke gemeenten	75,9	5,0	39
Sint-Lievens-Houtem	woongemeenten	76,6	4,8	44
Sint-Martens-Latem	woongemeenten	72,1	4,0	72
Sint-Niklaas (Oost-Vlaanderen)	centrumsteden	69,6	8,2	78
Stekene	landelijke gemeenten	71,6	6,0	33
Temse	agglomeratiegemeenten	71,0	7,5	56
Waarschoot	agglomeratiegemeenten	74,7	5,6	39

Gemeente	Gemeentegroep	Werkzaamheidsgraad 20-64	Werkloosheidsgraad 15-64	Jobratio
Waasmunster	woongemeenten	71,9	4,9	41
Wachtebeke	agglomeratiegemeenten	70,0	6,6	34
Wetteren	centrumgemeenten	73,9	6,4	68
Wichelen	agglomeratiegemeenten	75,4	5,2	36
Wortegem-Petegem	landelijke gemeenten	76,8	3,6	55
Zele	agglomeratiegemeenten	71,5	6,1	59
Zelzate	agglomeratiegemeenten	66,7	8,5	52
Zingem	woongemeenten	78,2	4,3	44
Zomergem	landelijke gemeenten	76,0	4,4	43
Zottegem	centrumgemeenten	76,0	4,7	51
Zulte	gemeenten cea	78,1	4,1	53
Zwalm	landelijke gemeenten	76,4	4,5	36
Provincie Vlaams-Brabant				
Aarschot	centrumgemeenten	74,1	6,0	63
Affligem	woongemeenten	75,5	4,6	29
Asse	woongemeenten	73,8	6,5	93
Beersel	woongemeenten	72,4	5,6	61
Begijnendijk	woongemeenten	75,1	4,7	29
Bekkevoort	landelijke gemeenten	76,3	4,9	41
Bertem	woongemeenten	76,1	3,9	33
Bever	landelijke gemeenten	75,8	5,4	34
Bierbeek	woongemeenten	74,4	3,4	53
Boortmeerbeek	woongemeenten	75,2	4,1	41
Boutersem	woongemeenten	78,6	3,2	33
Diest	centrumgemeenten	70,9	6,9	78
Dilbeek	woongemeenten	73,4	5,9	58
Drogenbos	woongemeenten	69,7	9,7	123
Galmaarden	landelijke gemeenten	78,3	3,4	29
Geetbets	landelijke gemeenten	74,9	5,3	35
Glabbeek	landelijke gemeenten	78,4	3,6	37
Gooik	landelijke gemeenten	79,0	3,0	37
Grimbergen	woongemeenten	73,6	6,0	60
Haacht	woongemeenten	76,5	4,3	45
Halle	centrumgemeenten	74,7	6,1	81
Herent	woongemeenten	77,1	4,1	38
Herne	landelijke gemeenten	76,4	4,0	40
Hoegaarden	landelijke gemeenten	77,3	4,5	39
Hoeilaart	woongemeenten	69,0	5,6	41
Holsbeek	woongemeenten	77,7	3,5	36
Huldenberg	woongemeenten	75,5	4,1	36
Kampenhout	woongemeenten	77,2	4,5	49
Kapelle-Op-Den-Bos	woongemeenten	76,5	3,6	47
Keerbergen	woongemeenten	71,8	4,8	44
Kortenaken	landelijke gemeenten	77,7	4,5	35
Kortenberg	woongemeenten	73,8	4,9	48
Kraainem	woongemeenten	54,8	7,0	34
Landen	agglomeratiegemeenten	73,2	6,5	34
Lennik	woongemeenten	76,7	3,8	59
Leuven	centrumsteden	67,5	7,0	115
Liedekerke	agglomeratiegemeenten	73,4	5,6	36
Linkebeek	woongemeenten	68,4	7,8	49
Lintar	landelijke gemeenten	75,5	5,0	31
Londerzeel	woongemeenten	76,4	3,9	61
Lubbeek	woongemeenten	74,5	3,5	45
Machelen	woongemeenten	71,9	7,4	237
Meise	woongemeenten	75,7	4,9	44
Merchtem	woongemeenten	76,3	4,4	41
Opwijk	woongemeenten	79,1	3,9	36
Oud-Heverlee	woongemeenten	74,5	3,9	34

Gemeente	Gemeentegroep	Werkzaamheidsgraad 20-64	Werkloosheidsgraad 15-64	Jobratio
Overijse	woongemeenten	66,3	4,9	45
Pepingen	landelijke gemeenten	79,0	3,4	46
Roosdaal	woongemeenten	76,4	4,5	40
Rotselaar	woongemeenten	75,6	4,2	44
Scherpenheuvel-Zichem	agglomeratiegemeenten	72,0	5,6	31
Sint-Genesius-Rode	woongemeenten	65,9	6,7	42
Sint-Pieters-Leeuw	woongemeenten	71,6	7,5	43
Steenokkerzeel	woongemeenten	76,4	4,3	76
Ternat	woongemeenten	77,1	4,4	66
Tervuren	woongemeenten	63,8	5,3	32
Tielt-Winge	landelijke gemeenten	76,7	4,3	37
Tienen	centrumgemeenten	71,0	7,6	73
Tremelo	woongemeenten	73,6	4,9	35
Vilvoorde	centrumgemeenten	71,3	9,0	113
Wemmel	woongemeenten	70,5	8,5	59
Wezembeek-Oppem	woongemeenten	59,0	6,6	29
Zaventem	woongemeenten	66,1	7,4	221
Zemst	woongemeenten	77,1	3,9	31
Zoutleeuw	landelijke gemeenten	73,1	6,1	40
Provincie West-Vlaanderen				
Alveringem	landelijke gemeenten	78,8	4,2	46
Anzegem	gemeenten cea	77,2	4,1	58
Ardoie	landelijke gemeenten	76,1	4,2	88
Avelgem	agglomeratiegemeenten	73,8	6,0	62
Beernem	landelijke gemeenten	76,2	3,6	56
Blankenberge	toeristische gemeenten	64,8	10,5	48
Bredene	toeristische gemeenten	70,6	7,0	30
Brugge	centrumsteden	73,2	6,2	98
Damme	landelijke gemeenten	75,7	3,8	57
De Haan	toeristische gemeenten	67,3	7,9	48
De Panne	toeristische gemeenten	63,3	10,0	51
Deerlijk	landelijke gemeenten	77,2	4,4	70
Dentergem	gemeenten cea	78,2	3,7	49
Diksmuide	centrumgemeenten	76,8	4,6	66
Gistel	agglomeratiegemeenten	74,9	5,4	43
Harelbeke	agglomeratiegemeenten	74,7	5,6	55
Heuvelland	landelijke gemeenten	74,5	5,6	53
Hooglede	gemeenten cea	78,5	3,4	87
Houthulst	landelijke gemeenten	76,7	4,8	47
Ichtegem	landelijke gemeenten	75,6	4,9	37
Ieper	centrumgemeenten	72,5	6,8	97
Ingelmunster	landelijke gemeenten	76,1	4,6	65
Izegem	gemeenten cea	74,8	5,3	77
Jabbeke	woongemeenten	76,3	4,1	49
Knokke-Heist	toeristische gemeenten	67,6	5,8	69
Koekelare	landelijke gemeenten	75,8	4,9	44
Koksijde	toeristische gemeenten	63,8	6,3	57
Kortemark	landelijke gemeenten	76,0	4,1	57
Kortrijk	centrumsteden	70,9	8,2	106
Kuurne	gemeenten cea	75,2	5,5	93
Langemark-Poelkapelle	landelijke gemeenten	78,3	4,4	58
Ledegem	landelijke gemeenten	77,3	4,0	45
Lendelede	landelijke gemeenten	75,7	4,3	60
Lichtervelde	landelijke gemeenten	78,7	3,5	58
Lo-Reninge	landelijke gemeenten	80,6	3,6	68
Menen	agglomeratiegemeenten	70,8	8,2	64
Mesen	landelijke gemeenten	62,6	11,3	25
Meulebeke	landelijke gemeenten	77,7	3,8	59
Middelkerke	toeristische gemeenten	65,1	7,5	44

Gemeente	Gemeentegroep	Werkzaamheidsgraad 20-64	Werkloosheidsgraad 15-64	Jobratio
Moorslede	landelijke gemeenten	76,4	4,0	51
Nieuwpoort	toeristische gemeenten	65,3	7,8	70
Oostende	centrumsteden	63,8	11,6	76
Oostkamp	gemeenten cea	76,4	4,0	57
Oostrozebeke	gemeenten cea	77,4	3,5	59
Oudenburg	landelijke gemeenten	74,8	5,0	44
Pittem	landelijke gemeenten	79,4	3,4	75
Poperinge	centrumgemeenten	75,5	5,3	62
Roeselare	centrumsteden	74,6	5,9	99
Ruiselede	landelijke gemeenten	78,6	3,7	60
Spiere-Helkijn	landelijke gemeenten	72,8	8,3	64
Staden	landelijke gemeenten	78,8	2,7	77
Tielt	centrumgemeenten	76,7	4,3	90
Torhout	centrumgemeenten	75,8	4,9	63
Veurne	centrumgemeenten	75,3	4,9	108
Vleteren	landelijke gemeenten	76,9	4,1	40
Waregem	gemeenten cea	74,9	5,3	90
Wervik	agglomeratiegemeenten	73,6	6,3	41
Wevelgem	agglomeratiegemeenten	76,3	4,9	60
Wielsbeke	gemeenten cea	76,4	4,9	114
Wingene	gemeenten cea	79,9	3,1	53
Zedelgem	gemeenten cea	76,4	4,3	65
Zonnebeke	landelijke gemeenten	78,6	4,1	50
Zuienkerke	landelijke gemeenten	78,0	4,0	46
Zwevegem	gemeenten cea	75,4	4,5	50

